

754-754 bis

BIBLIOTECA

PENTRU TOTI

I. SLAVICI

222182

PUȘORII

EDITURA

Librăriei «UNIVERSALA» Alcalay & Co.

București, Calea Victoriei, 27

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI

No. 754—754 bis

E. O.

I. SLAVICI

PUIȘORII

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Bibl. Univ. Cluj.

Nr. 580 1925

BUCUREȘTI

EDITURA LIBRĂRIEI „UNIVERSALA“ ALCALAY & Co.

No. 27, Calea Victoriei, No. 27

PUIȘORII

I

„Nu mai vine tătucu!“, — grăi Rîca încet.
„Ba vine!“, — îi șopti cu un fel de îndărătnicie Tîca.

„Așa-i, mămițico, că nu vine Costică?“, —
întrebă Rîca.

„Așa-i că vine?“ — întrebă și Tîca.

„Aveți, puișorilor, răbdare“, — le răspunse
Zoițica. „Nu vine acum, dar vine“.

„Ei, vezi, că nu vine?“ — zise Rîca.

„Ei, vezi, că vine? — zise tot atunci și
Tîca. Și când vine, mămițico?“

„Nu știu, maică“, — răspunse iar Zoițica.
„Are treabă și-o să vie, după ce veți fi a-
dormit voi“.

„Și iar o să ne scoale, mămitico?“ —
întrebă Tica.

„Iar o să facă gură?“, — întrebă Rica.
„Nu știu, maică“.

Tica și Rica, doi pepenași cu obraji rotunzi și rumeni și cu ochii mari și porniți pe plâns, erau una lângă alta în patul așternut, îmbrăcate numai în cămeșutele lor. Tica născută câteva zile după Bobotează, era soră mai mare și împătura cu multă îngrijire niște petece frumoase, pe cari le primise dela Coccoana Mare, bunica ei, iar Rica născută în acelaș an câteva zile înainte de Crăciun, era soră mai mică și mângâia pe Pisu, marele cotoiu alb, care torcea tichit în brațele ei.

Zoițica, mama lor, ședea la masă în fața lumânării de său, al cărei fitil îl scurta din când în când, cum era atunci obiceiul, cu mucarnițele și dregea o rochiță ajunsă prea scurtă.

Cum ședea așa, — cu capul plecat, — ai fi luat-o în lumina s'abă a lumânării drept soră mai mare a celor două fetițe, căci prea părea gingașă în toată înfățișarea ei.

ca să le poată fi mamă. Din când în când ea 'și ridica puțin capul, își îndrepta ochii mari spre copii și susținea oarecum prin ascuns : atunci era în fața ei ceva ce-ți reamintea pe maica Domnului, dar nu pe cea ce-și ține copilul în brațe, ci pe cea ce stă sub cruce.

Femea cam înaltă, nu plăpândă, deși perită, cu obraji încă fragezi și plini, dară albi și lipsiți de sânge, cu părul netezit pe frunte și cu niște ochi mari obosiți, sub niște sprâncene dese, subțiri și lungi ; s'o vezi și să te miri, că nu mai plânge.

Așa își petrecea dânsa, nu numai sările, ci și zilele, mereu singură cu copiii ei, care-i cânta mereu la ureche ca niște pui de sticlete și-i dădeau mereu de lucru. Dar zilele ca zilele și serile ca serile ; câtă vreme copilele erau în picioare, nu se simțea nici ea singură : grea îi era viața numai după ce ele adormiau. Le acoperea, ca să nu răcească, le săruta încet, ca să nu le deștepte, apoi stătea și se uita le ele și adese-ori i se porniau lacrimile, fără ca să plângă.

De ea ca de ea, dar bietele copilițele ei! Cum ar fi putut să mai plângă, când nu putea să se plângă!?

Ea însăși și numai ea singură era vinovată, căci părinții ei nu voiseră cu nici un preț s'o mărite, iară Iancu și Alecu, frații ei mai mari, erau gata să-i tragă lui Costică o bătaie, ca nici măcar trei zile să nu mai stea în Pitești, unde era ca de pripas. Nici că avea mutră de om bun de înșurătoare: un băiețaș de vre-o douăzeci și unu de ani, copist cu o sută douăzeci de lei, la tribunal, ce-i drept, de familie bună, dar horopsit, pentru purtările lui, de tatăl său. Ea însă nu voia să știe de aceste, ci-l vedea numai pe el — colea, înalt și subțirel, totdeauna ca scoș din cutie, sprinten și frumos la chip, cu mustăcioara lui abia mijită, deștept și nesecat în drăcii și răsfățări: ar fi fost în stare să fugă cu el, dacă nu s'ar fi muiat în cele din urmă toți, amăgiți de gândul că'n căsnicie se va da și dânsul pe brazdă și se va face om mai potolit.

Au trăit timp de vre-o doi ani destul de

bine. Doi copii într'un singur an, sunt însă un lucru, care pune pe gânduri și pe cel mai ușuratec om. Au pus dar cu toții umăr la umăr și l-au trecut în timpul alegerilor, la poliție, unde avea două sute zece lei pe lună, bez ceea ce mai pica de ici și de colo.

Doamne, ce bine îi ședea uniforma!

La poliție e însă ca numai la poliție. Nu mai ai ore de serviciu hotărâte, ci trebuie să stai zi și noapte în fiecare clipă gata și ai a face cu fel de fel de oameni, cari te trag, unul la dreapta, altul la stânga, te ispitesc, te zăpăcesc și-ți iau mințile, încât bine trebuie să te ții, dacă e vorba să n'ajungi, nici la pușcărie, nici la casa de nebuni.

Costică se clătina între amândouă.

După ce pleca dimineța de acasă, o pornea cu țuicile, care-l așteptau pretutindeni gata pe tavă. Pe la zece urmau cafelețele cu cognac ori cu rom. De masă rar să 'ntorcea acasă. După prânz era totdeauna în voie bună. Sările, în sfârșit, e partea cea grea a serviciului și de cele mai multe ori se

întorcea abia după miezul nopții, totdeauna chefuit și nu odată cu lăutarii după el.

Sărmana Zoîțica ! Dacă o găsia dormind, o scula din somn și se certa cu ea, pentru că nu l-a așteptat, ci doarme ca nesimțitoare, în vreme ce el aleargă în treburi. Dacă o găsia veghind, se certa cu ea, pentru că nu se odihnete, ci stă clocind cine știe ce în capul ei ! Așa ori așa, nu se așeza la odihnă, până ce nu se împăcau și adese ori îi prindea ziua certându-se, ba dela o vreme o și lovea, când își ardea răbdarea.

Mai urât era însă, că le deștepta din somn și pe fetițe, ca să le dee, ici o prăjitură, ori o bucată de acadea, colo o păpușică, or o panglicuță și ele bieteale stăteau somnoroase, ori plângeau, văzându-i cum se ceartă.

Iară Zoîțichii nu-i rămânea decât să le înece toate în sufletul ei. Lasă că-i era rușine să se plângă, dar nici nu-i ședea bine să-și dee de gol bărbatul și se mai și teme de frații ei, cari erau și acum în stare

să-i tragă o bătae lui Costică, deși era nu mai puțin decât om al poliției.

Răbdare, rușine, sfiială, dragoste, sunt însă și ele tot lucruri omenești și au o margine, dela care înainte se pierd.

După ce fetițele una după alta au adormit și le-a acoperit și sărutat, ca de obicei, ea s'a așezat iar la masă, dar nu mai putea să lucreze, ci stătea — așa, pierdută în gânduri negre.

Răbdarea și-o pierduse de mult, rușinea și sfiiala îi slăbiseră și numai dragostea îi era vie, atât către fetițele ei, cât și către dânsul, care nu era, la urma urmelor, decât un nenorocit.

Dacă n'a fi fost aceasta, de mult ar fi rupt-o într'un fel : ori și-ar fi curmat zilele, ori s'ar fi dus în lume, ca să i se piardă urma. Nu putea însă să-și părăsească copilele și tot mai avea nădejde, că el o să-și vie în fire, căci le iubea și el pe fetițe și cel ce iubește, mai curând ori mai târziu se birue pe sine însuși.

Pe la unu după miezul nopții, în sfârșit ea auzi lăutarii și din când în când

câte un chiot. Tot îi mai venea și acum să intre în pământ de rușine și se mângâia numai cu gândul, că vecinii dorm și prăvăliile sunt închise. Știind însă ce are să urmeze, ea se îndreptă și-și încordă toate puterile, ca să-l primească, ba nu i-ar fi părut rău, dacă Iancu și Alecu ar fi stat ascunși pe undeva prin apropiere, ca să-i tragă smintitului o bătaie bună, ca să știe măcar de frică!

Nici așa singură nu se temea însă de el, căci avea în dosul ei pe Tica și pe Rica, pe cari dânsul nu putea să le vadă plângând.

„Unu-i Costică Bălaș!“, — strigă el, oprimându-se în ușa deschisă cu o lovitură de picior. „Stai, cucoană, ha?—și-ți păzești copiii? Dar fetițele nu puteau să aștepte și ele, până ce sosesc eu? Nu cumva sunt numai ale d-tale? Hai?“

„Haid! — Plecați de aici!“ — le zise Zoița lăutarilor, cari urmau a cânta la intrare. Nu vi-e rușine să profitați de slăbiciunile omului?“

„Ei, așa din când în când câte un chef

nu strică, „răspunse contrașul“. Să mai premeneste sângele“.

„N'ai înțeles?, — se răsti Costică. Le vorbesc pereților? De ce i-ai culcat pe copii? Ori nu sunt și ai mei!“

Zoițica le trânti lăutarilor ușa în nas.

„Bine, Costică — grăi apoi. Când o să se sfârșească aceasta? Dacă nu ți-e greu de lumea, care te vede umblând ca un căpiat, cu lăutarii după tine, să-ți fie măcar milă de copilașii tăi.“

„Ce copilași?, — strigă ea. Tot copilași și iar copilași! N'ai altă treabă, decât să-ți torni și să mi-i trântești în nas. Asta mi-a trebuit mie! Câte doi pe an! Când ți-e lumea mai dragă, să-ți plângă copii și să te ieie muierea de scurt. Te faci nisnai, cocoană: de ce mi-ai adormit fetițele? Nu sunt și ale mele?“

El scoase cu chiu cu vai din buzunarul de dindărăt al tunicii, niște prăjitură stârcită și se îndreptă spre pat, ca să le deștepte pe fetițe și să le dea câte o bucată.

Zoițica se așeză în dreptul patului, ca o cloșcă în fața puilor.

„Astâmpără-te, omule și lasă copiii să doarmă, — îi zise ea, voind să-l depărteze de pat, — nu-i mai speria“.

„De ce am copii, dacă nu pot să le dau ce vreau și să fac cu ei ce vreau? — în-tâmpină el. Sunt numai ai d-tale, cucoană? Nu sunt oare și ai mei? La o parte, slutenie! — strigă el. Vreau să-mi văd puisonii și să-mi fac plăcerea cu ei“.

„Lasă fetițele, zic!“ — strigă ea, puindu-i amândouă mâinile în piept și depărtându-l, încât el începu să șovăie.

Ochii lui se opriră asupra motanului, care rămăsese și el dormind într'un colț, la picioarele patului și la petecele rămase frumos împăturate, lângă Rica.

„Auzi, mamă, care lasă spurcăciunea de motan în patt cu copiii! — strigă el. Și acele ce zdrențe sunt? — strigă iar, apoi îi dete Zoitchii brânci, luă cotoiul și-l aruncă cât colo, iar petecele le risipi prin casă.“

„Nu speria copiii din somn!“ — strigă dânsa, gata de a se arunca la el.

In zadar erau însă toate stăruințele ei.

căci el voia cu orice preț să-și sărute puișorii, cum le zicea el, să se uite în ochii lor, să vorbească cu ei, să le dea prăjitura și să-i vadă mâncând-o. Dacă aștepta până dimineată, putea să aibă mai îndeplin multumirile aceste: el ținea însă, să le aibă acum, fără întârziere și Zoïtica, știindu-i apucăturile, își călcă în cele din urmă pe inimă și se lăsă, plângând, pe un scaun.

Fetițele, deșteptate din somn, începură să se mârâie. Rica, de o fire mai iute, aruncă prăjitura cât colo și se dete la o parte, când tatăl ei voi s'o mângâie, iar Tica, mai domoală, se lăsă, ca să o sărute, dar nu voia să mănânce, ci strivi prăjitura între degetuțele ei.

„A dracului semintie!, — grăi dânsul, îndârjit. Le-ai făcut ca tine, de amărăsc viața celui ce are slăbiciune de e!e!“

„Cum ți-o amărăsc eu pe a ta, care ai mare slăbiciune de mine“, — îi zise ea, cuprinsă de amărăciune.

„Am avut, — răspunse el, — am avut, dar mi s'a înăcrit! Mă încălecăse, par'că ne-

curatul, de credeam c'am prins pe Dumnezeu de un picior și abia târziu am ajuns să văd, că m'am încărcat cu Doamne-ajută și mi am luat ciumă în casă".

„Bine, Costică, — zise ea, înduioșată, — ce ți-am făcut și ce-ți fac eu ție, de mă batjocurești toate seriile în felul acesta?"

„Ce mi-ai făcut?, — întimpină el. M'ai încurcat. Ce-mi faci? Nu mă lași în pace, te ții de capul meu, m'ai făcut, de am ajuns de râsul lumii. Auzi Dumneata, om la vârsta mea, care are nevastă ce-l ține de scurt,—urmă el, — doi copii în ființă și al treilea pe drum! Asta mi-a trebuit mie? Dacă plec la treabă, să bag de seamă, ca să nu beau cu un pahar mai mult, ori să stau de vorbă cu vre-o femeie, că mă vede fie trate-tău ăla, fie frate-tău ălălalt, fie vre-o rudă, fie vre-o cunoștință a coconului Barbu, că dau de dracul. Afurisitul ăsta de cuib! Asta e oraș? Un cuib prost e! Ori și unde te duci, toți te cunoșo. Seara, când ai voi să mai stai și tu, — ca om ce ești — cu cineva, ți-e gândul merou la nevastă și la copii și nu-ți tic-

nește bucățica de chef, pe care ai voi s'o faci, iară când te întorci înainte de vreme acasă, vii pe furiș, ca să nu prinză de veste vecinii și intri ou frică în casă. Asta e viață? — strigă el. E viață aceasta? Nu e viață, e batjocoră! Eu vreau să trăesc, cocoană, — strigă iar, dând cu pumnul în masă, — să trăesc cum se trăește, după chipul și asemănarea mea; unu-i Costică Bălaș!"

Zoițica stetea și se uita cuprinsă de milă la el.

„Bagă de seamă, Costică,—îi zise ea în cele din urmă — că toate au în lumea aceasta un sfârșit: rabd și eu cât pot, dar o să te pomenești într'o zi, că nu mă mai găsești când vii acasă“.

„De-ar da bunul Dumnezeu! una ca aceasta! — îi răspunse el. I-ași plăti popii să-mi citească șapte molifte și ași trage un chef de iar merge pomina! Nu te duci însă, ci te ții ca scăetelile de coada oii!“

Tica și Rica, răpuse de somn, adormiseră iar,

Zoița se duse să se acopere, apoi, nemai putând-și stăpâni plânsul, plecă să iasă la aer.

„Unde te duci?, — grăi dânsul, plecând după ea. Nu fugi! Stai aici la față de masă!”

El o cuprinse apoi în brațe ca s'o aducă înapoi și, schimbat de o dată la fire, o sărută de mai multe ori, în vreme ce dânsa se zbătea.

„Lasă-le, — îi zise muiat, — aceste sunt prostii — de a te băutura. Tot țin eu la tine!”

„Dacă mi te faci nesuferit, bându-ți în fiecare zi mințile”, — răspunse ea, adânc mahnită.

„Uite, nu mai beau! — răspunse el căit. Ți-i fgăduiesc, că nu mai beau! Să nu mai am parte de tine, dacă mai beau”.

II

„Și cum o mai duceți, tu și Costică?, — întreba cocoana Smaranda, când își vedea

fata din ce în ce mai perită și mai dusă pe gânduri.

„Bine, mamă, destul de bine, foarte bine! — răspundea Zoïtica, fără ca să i să uite în ochi. Are și el toanele lui, am și eu, pe ale mele, — dar ne împăcăm din ce în ce mai ușor“.

Mințea, fățarnica. O începuse cu minciuni mici și ajunsese încetul cu încetul, de le turna, ca să-ți crape obrazul de rușine.

Cocoana Smaranda mângâia pe cei doi puișori și nu mai stăruiă. Era și ea de părerea, că femeea trebuie să fie icoana vie a răbdării și să ascundă păcatele bărbatului său.

Mai era însă prin apropiere și coconul Barbu, boiernaș din neamul Cămișteniilor, care ținea și la fata lui și la cinstea casei sale și nu se prea împăca cu gândul îndelungatei răbdări. Ii plăcuse și lui odată să strige: „Unu'i Barbu Cămișteanu!“ — și acum la bătrânețe, i se încrețiau sprâncenele stufoase, când i se șoptea câte ceva la ureche, ori când Tica și Rîca, vorbind

alanda, îl făceau să înțelegă mai mult decât ceea ce ele știau să spună.

„Lasă, — îi zicea baba lui, câtă vreme poate să rabde femeea căsnicia merge destul de bine“.

„Da, da! — îi răspundea el morocănos, — dară eu nu sunt femeie și pe mine mă scoate din răbdări“.

A dus-o dar, cât a dus-o, Zoïtica cu minciuna, dar în cele din urmă tot a trebuit să țipe dreptatea din ea și atunci au podidit-o lacrimile, și a ieșit la iveală tristul adevăr, în toată goălatarea lui.

Bătrânul se pimba prin casă, rășucindu-și din când în când mustața groasă, și se uita, când la cocoana Smaranda, o femeie voinică și cu obrații plini, mai frumoasă, parcă, acum, decât în tinerețe e ei, când la Zoïtica cea sleită de puteri.

„Poate Barbu Câlnișteanu să-și crească și nepoții, cum și-a crescut copiii!“ — grăi dânsul în cele din urmă.

Avea casă cu lărgime, în mijlocul unei curți mari, avea cămara și pivnița tot pline,

avea moșioara muncită de feciorii lui și țarini și livezi și fânaț și vie pădure; nu era el om, pe care poate să-l ca'ce ori și cine!

Tot se simțea umilit, că are ginere, care e slugă la dârloagă. Mai ales de doi ani, de când plecase Cuza Vodă din țară, și-ar fi horepsit feciorii, dacă ei ar fi fost în stare să intre în vre-o slujbă, în loc de a munci în ogorul pământesc. Slujba e pentru cei din neam de s'ugi; cine-i boier și vrea să și rămâie, își ține stăpânirea acasă la el. Și dacă nu-și lăsa feciorii să intre în slujba lui Vodă, nu putea să-și lase nici fata slugă la casa unui nemernic.

De geaba stăruiă cocoana, Smaranda să nu strice casa fetei; de geaba plângea Zoițica, încredințându-l că ea nu suferă peste puterile ei.

„Nu-ți șade rău, fată, să vorbești așa, — îi zicea ei, — dară mi-ar ședa mie rău, să te văd cum ești și să te mai las la casa lui. Dacă-l arde de tine, să vie aici să te caute, că e destul loc în casa mea și pentru noi și

pentru voi. Aici, sub ochii mei, să trăiți, dacă nu e vrednic să-i ție în casa lui femeie ca tine!”

Așa a zis Barbu Câlnișteanu, și dacă așa a zis el, așa și trebuia să rămâe.

De geaba i se spunea, că el însuși îi dăduse lui Costică Bălaș dreptul de a-și lua nevasta și copiii acasă la el; pentru coconu Barbu nu era nici lege, nici judecător, nici stăpânire mai presus de inima lui, iar aceasta-i spunea, că el are să poarte grije de copilul său.

Mai erau apoi și cei doi frați ca doi brazi, cărora le ședea atât de bine, să poarte în brațe pe cele două nepoțete, unul pe Tica și altul pe Rica și să-i fie surorii lor ocrotitori.

Zoițica însă și cocoana Smaranda, care o înțelegea, erau nemângâiate.

La casa lui Barbu Câlnișteanu era, ce-i drept și lărgime și belșug și dragoste, dară vorba era, ce e la casa lui Costică Bălaș, cine poartă grije de ea, cine-l mai economisește pe Costică, ce face el așa singur?

E ușor să părăsești pe un om cu rost, care știe să-și chivernisească treburile și să și le ție în bună rânduială; nu te iartă însă firea, să lași de capul lui pe unul, care e deprins să fie dădăcit.

Seara apoi Tica și Rica au început să plângă. Le era somn și voiau să se culce în patul lor, numai în patul lor și Tica voia să-și aibă motanul, iar Rica își căuta pețecele. De geaba li se spunea că e mai bun patul ce li se dă, degeaba i se dădea Tichii alt motan și Richii, a te pețece, căci ele voiau acasă la ele și plângeau; plângea dar și Zoțica, și cocoana Smaranda.

Coconu Barbu era muiat și el și nu și-ar mai fi stăpânit lacrimile, dac'ar fi fost singur, căci de! — om era și soț și tată și bunic: în fața mueretului își stăpânea firea și nu se dădea.

„O să le răpună — Zicea el — „somnul“ o să se deprindă și-o să le treacă“.

Le-a și răpus somnul, în două-trei zile s'au deprins și apoi le-a trecut, încât să simțeau în lărgimea de-a mama-mare și dela

tata-moșu, mai bine decât acasă la ele, dar să întrebau serile: „Vine Costică?”

N'o răpunea însă somnul pe Zoîțica; ea nu se putea deprinde, și o îneca p'ânsul de câte-ori fie Tica, fie Rica, întreba: „Vine Costică?”

Și gândul, și inima ei erau mereu la cui-bu' ei cel părăsit și-ar fi fost în stare să treacă și prin apă și prin foc, ca să se ducă neștiută de nimeni și să vadă ce mai e pe acolo, dacă Ioana sluga lor cea bătrână, le ține toate curate și în bună rânduială, dacă el mai dă ori nu pe acasă. Era peste puțință. Prea l-ar fi mahnit pe bătrânul ei părinte și prea aspre muștrări și-ar fi făcut, dacă s'ar fi dus prin ascuns, când ei nu era acasă.

Dară e? De ce nu vine el? Pe dânsul cine-l opria?

„Nu e om și el? — să întreba ea adeseori. Chiar și dacă nu i-ar fi de mine, mi-a și dorul de copiii lui ar trebui să-l înmoaie”.

Treceau însă una după alta zilele ce le lungi, fără ca el să vină, ba mai mult de-

cât atât. Zoîțica i-a trimis în cele din urmă vorbă Ioanei, să vină măcar ea, ca să-i spună, ce mai e pe acasă și a primit răspunsul, că nu îndrăznește, căci el îi spusese, că o stăcește în bătăi, dacă află că ieșit din casă.

Cocoana Smaranda le simțea toate, dar suferia în tăcere, ca să nu-și îndârjească bărbatul și să nu-și mâhnească fața și se mângâia mângâindu-și nepoțelele, de cari nu se despărțea decât serile, după ce le răpunea somnul.

Zoîțica le acoperia ca de obicei și le săruta, dar nu mai plângea, căci ținea și dânsa să nu-și mâhnească mama. Când însă durerea o biruia, trebuia să caute ușurarea, dând-o pe față.

„Doamne, — să tângui dânsa într'o seară, — ce am greșit, de m'am făcut atât de urgisită, încât își horopsește de urâțul meu și copiii?”

„Nu îi ești, — grăi mama, — urgisită și nici copiii nu și-i horopsește, dar e pornit fața mea, spre viața fără de frâu, și-l su-

părați tu și copiii, fiindcă, gândindu-se mereu la voi, nu-i tinesc, ca mai înainte, petrecerile, de cari nu-i în stare să se lipsească?”

„Dacă ș-ar gândi, — întâmpină Zoïtica, — tot ș-ar muia și-ar veni la noi, dar îi sunt urgisiți și copiii, fiindcă sunt și ai mei“.

„Îți faci, fată, în amărăciunea ta, nedreptate, și ți-l gândești și pe el mai rău, decum în adevăr e, — o muștra mama ei. E numai îndărătnicia, ceea ce nu'l lasă să vie. Dacăm fi numai tu și eu, ar fi venit de mult, dar nu'l iartă firea să dea ochi cu tatăl tău, care e necruțător și¹ lovește cu vorba“.

Zoïtica și plecă capul și nu răspunse nimic. Nu i se cuvenia ei să-și dea părerea, în ceea ce privește purtările tatăui său, care toate din dragoste le făcea.

„Nu mi-e de mine, — grăi dânsa peste câțva timp, — căci eu mi-am sfârșit viața în lumea aceasta și mă socobesc mai mult moartă, de cât vie. Cum rămân însă sărmanele mele de copile, care se pomeneșc

în lume ca căzute din cer, cu mamă, care nu mai are inimă pentru nimic, cu tată, care nu li-e tată? Pe cine să se razime? Pe cine să iubească, cine să le fie povată în lume? Dacă m'ar lua Dumnezeu, căci atunci tot i s'ar face milă de ele și ar putea și dânsese să zică, aducându-și aminte de mine, c'au avut mamă și să ție icoană în perete."

Durerile omenești sunt multe, dar nu e nici una dintre ele atât de adâncă și cu toate astea atât de senină ca durerea de a fi, care-l cuprinde pe om când se întrebă: „Doamne, de ce m'am născut pe lume?"

Chiar și dacă n'ar fi fost mamă, cocoana Smaranda era femeie și trebuia să fie pătrunsă de durerea aceasta, auzind vorbele Zoitichii.

„Vino-ți în fire, fata mea,—grăi dânsa,—și nu te răzvrăți împotriva lui Dumnezeu. Ori și cât de nenorocită ai fi, n'ai decât să te uiți împrejurul tău și te vei încredința, că sunt alții cu mult mai nenorociți și că ai să-i mulțumești lui Dumnezeu.

pentru că o mai mică parte de durere ți-a rânduitor. De unde poate omul, — urmă ea, — să știe ce-l mai așteaptă în viață? Ești bolnav, de-ți simți sfârșitul, toți se pregătesc, împrejurul tău, pentru cea din urmă datorie și deodată se întorc toate spre vindecare, și încă multe zile bune mai ai în viață. Tot așa, mi-e și cu suferințele : crezi că au să te răpună și se întâmplă te miri ce, încât pe neașteptate viața ți se înseninează. De unde știi tu, ce te mai așteaptă? De unde știi tu, cum are să se desfășure viața copiilor tale? Cel fericit, da, să se teamă, dar cel nenorocit, să nădăjduiască în fiecare clipă“.

Zoița nu mai putea să zică nimic. Era nu numai în vorbele mumei sale, ci totodată și în căldura, cu care ele fuseseră rostite, o putere atingătoare.

„Da, — își zicea dânsa, „nu știe nimeni, ce aduce ziua de mâine ori cea de poimâine“.

Așa se mângâie omul, în zile de grea încercare, cu gândul, că suferințele, prin cari

trece, sunt un fel de pregătire pentru o viață lipsită de dureri.

Și ce era, la urma urmelor? De ce avea dânsa să se plângă? Erau nenumărate femeile, cari sufar neașămănat mai mult decât dânsa și tot rabdă. Ar fi răbdat chiar și ea, dacă nu s'ar fi pus la mijloc tatăl ei, cu mândria lui.

Așa judeca și cocoana Smaranda și scăpa din când în când vorba: „Să nu stricăm casa fetei, că în cele din urmă tot se vor nărați“.

Barbu Câlnișteanu dădea cu îndărătnicie din cap.

„Prea e bun sângele din vinele ei, pentruca el să se poată nărați cu ea“, — zicea dânsul. Dacă om ar fi, și-ar fi călcat de mult pe inimă, s'ar fi căit și ar fi venit aici, ca să-ți sărute mâna și să ceară iertare, căci copil ți s'a făcut în ziua, în care ți-a luat fata de nevastă“.

„E numai mândria, ceea ce nu-l lasă, — întâmpină bătrâna.

Coconul Barbu se făcu roșu ca racul.

„Mândria nu!”, — strigă el. „Neam de neamul lui n'a avut mândria mea, care nu mă plec nici în fața lui Vodă și nu m'ași pleca nici dacă împărații de pe fața pământului ar sta în fața mea, dar am stat totdeauna umilit în fața părinților noștri și dacă tatăl meu ori tatăl tău, mi-ar fi tras o palmă, vinovat, nevinovat, a-și fi sărutat mâna, cu care m'a lovit și de aceea m'am plecat și în fața copiilor mei. Mândru nu e, femeie, căci dacă mândria ar fi, n'ar uita obârșia, din care a ieșit, ci și-ar cinști părinții, nu și-ar face de batjocură neamul; nu-i mândru, căci dacă mândru ar fi, ar sângera pentru soția sa și pentru copiii săi și și-ar păzi cinstea casei. O fire de slugă e, și lui nu soție, ci slugă la casă îi trebuie, iar pentru aceasta nu e făcută fata mea. Ori vine aici, — urmă el, cu hotărâre, — ca să trăiască sub ochii mei, să-l țin de scurt și să-l îndrumez spre viețuire omenească, ori nu vreau să mai știu că mi-am jentfit într'o clipă de s'ăbiciune fata!”

III

Urât lucru obicinuinta!

Așa zicea Costică Bălaș, când și-a găsit casa goală întunecată.

Ii părea bine c'a scăpat de belea și că nu mai e cine să-i facă muștrări.

„Care va să zică — tot a făcut-o — își zise el. Numai dacă nu și-ar mai schimba gândul, ca să se întoarcă iar“.

„Chiar și dacă, — zise el peste puțin, — câte-va zile liniștite tot o să am“.

Răsufila omul mai ușor, se simțea stăpân, adevărat stăpân, singur stăpân în casa lui, el însuși stăpân pe sine și pe ale sale.

Era însă obicinuit să găsească pe cine-va la casa lui, când se întorcea în ea, să aibă pe cine să mângăie, când se înduioșează, și cu cine să se certe, când îl apucă hârtașul.

Ii lăpsea ceva.

Mai era obicinuit să le aibă toate puse la îndemână și nu știa, de unde să iee ce-i trebuia. Nici măcar lumânarea nu știa de unde s'o iee.

Se simțea oare cum străin în casa lui.

Patul nu-i era așternut-; cămașa de noapte nu știa de unde să și-o iee; lighian, ibric, săpun, prosop, nu-i erau pregătite.

S'o cheme pe Ioana-? Ii era greu. Tot era, la urma urmelor, oare care rușine, să fie părăsit de soție și de copii.

„Dar nu ea m'a părăsit, — își zise el, — ei eu am alungat-o, eu însu-mi!”

Așa a stat câtva timp, mai sezând ici pe un scaun, colo pe altul, mai mișcându-se ameit prin casă, până ce nu s'a întins pe canapea și-a adormit, așa îmbrăcat cum era, în uniforma lui cea frumoasă.

Desmeticindu-se, după ce s'a deșteptat dimineata următoare, el a sărit speriat în picioare. Ii era nesuferit gândul, că Ioana îl va fi văzut și va duce vorba, că l-a văzut dormind îmbrăcat. Și-a așternut dar patul și s'a mai culcat și în el, dar nu i-a mai venit somnul.

O temere nehotărâtă și-o neliniște din ce în ce mai viuă, i-a cuprins sufletul.

„Și dacă se va fi întâmpnat ceva ca dânsa

să nu se poată întoarce acasă ? — își zicea ei. Ii va fi venit ei rău, se va fi îmbolnăvit, va fi căzut și se va fi lovit, ori se va fi tăiat una dintre fetițe“.

Ii venea să plece fără de întârziere, ori să trimită pe Ioana și pește câtva timp o chemă dar n'o trimise, ci-i porunci să-i curățe hainele.

Nu! El nu putea să-și dea pe față slăbiciunea; prea și-ar fi ridicat Barbu Călnișteanu capul, prea li s'ar fi urcat feciorilor lui fumurile la cap.

„Nu eu am să alerg după dânșii, — își zise ei, — ci dânșii au să mă caute; nu eu am s'o întreb, ci ea are să-mi spună de ce n'a venit acasă și când are să vie“

El avea toată dreptatea; asta o știa și coconu Barbu, care era hotărât să-i trimită vorbă, dar voia mai înainte să vadă, dacă nu cumva vine și nechemat.

Putea s'aștepte.

După ce s'a îmbrăcat, Costică i-a poruncit Ioanei să facă curățenie și rânduială în casă.

„Mai înțeles ?, — grăi dânșul. „Dar eu-

răţenia şi rânduiala să fie cum îmi place mie, încât coconiţa să rămâie uimită când se va întoarce cu copiii acasă. Apoi aici să stai şi să nu te mişti! — urmă el cu asprime. Mă ştii cine sunt! Să nu te pună păcatele să ieşi, fie măcar şi numai pe o clipă, din casă, că te stâlcesc în bătăi!”

Ieşit apoi, călca mai teapăn şi se ţinea mai drept decât de obicei, dar ţuicile obicinuite nu îi mai priau ca alte dăţi; în cafeaua de la zece, n'a mai pus decât câteva picături de cognac, iar pe la amiază s'a mai întors acasă să vadă, ce s'a mai întâmplat şi cum a făcut Ioana curăţenie şi bună rânduială.

Nimic nu se întâmplase.

„Puţin îmi pasă!” îşi zise el, dar era cam muiat când a plecat la masă şi mâncările nu-i priau, vinul nu-i mai lunea pe gât ca alte dăţi, ziua toată era cuprins de neastâmpăr, iară seara s'a întors de vreme acasă.

Urât lucru e să te simţi legat de cineva; n'ar fi crezut nici-odată, că poate el. Cos-

tică Bălaș, să-și schimbe așa de-odată întregul rost al vieții și să-și piardă toată voia bună.

Credea, că așa e la început, dar încetul cu încetul o să între toate în vechiul lor ogaș; a trecut însă și săptămâna, fără ca el să-și vie în fire, ba-i era parcă i se tăiau picioarele, când coconul Alecu Băltag, l-a luat la o parte, ca să-l întrebe, ce e cu casa lui ?

„De nașule”, — îi zise, — „eu ce să fac, dacă ea a plecat ca din senin și nu se mai întoarce ? Ași putea să mă folosesc de dreptul meu de soț și de părinte și să-mi aduc cu puterea nevasta și copiii acasă, dar nu vreau să fac scandal ca orașul și întregul județ să vorbească de noi”.

„Bine faci, băiete, — îi răspunse nașul, — dar încă mai bine ai face, dacă te-ai duce s'o iei cu binele, că vine ea și nesilită.

Costică dete din cap.

„Eu ? — la casa lui Barbu Cămișteanu ? — întâmpină dânsul. Să mă duc eu ? Știu eu prea bine, că dânsa n'ar fi rămas și,

după ce a rămas, s'ar fi întors de mult, dacă el n'ar fi oprit-o și n'ar opri-o. Noi amândoi, socru-meu și eu, nu ne ajungem la vorbă“.

„Scoate-ți din cap asemenea gânduri, — stărui coconu Alecu. E om cu scaun, bătrânul și nu poate să nu-ți fie binevoitor, după ce te-a primit odată ginere. Ia gândește-te bine, — urmă el, — n'ar fi oare lucru cumințe, ca un an, doi, până ce nu vă veți fi făcut și voi chiag, să stați la dânsul unde, nici chirie nu plătiți, nici pentru mâncare nu chețuiți și mai aveți și alte înlesniri? Casa Zoitichii o dați cu chirie“.

Costică iar dete din cap.

„Să mă pun cu toți ai mei sub stăpânirea lui? — răspunse el. Nu mă îndoesc, că dânsul ar voi-o, dar mult ar trebui să mă poștească și să mă iee cu binele, ca să stau de vorbă și, chiar dacă ași sta, tot m'ași mai gândi mult, mai nainte de a mă hotărâ la una ca aceasta“.

„Gândește-te bine, băete, — îl îmbărbătă nașul lui. Eu îți vorbesc ca părinte: nu-ți

strica, din îndărătnicie, tot rostul vieții și bucură-te că ai razăm, socru, om cu trecere în lume și cumnați ca feciorii lui“.

Tocmai aceasta îi jignează însă pe Costică Bălaș, Zoitica i se făcuse nesufenită, fălindu-se mereu cu tatăl ei și ridicând în slava cerului pe cei doi frați ai săi. El n'avea nevoie de razăm, se socotea destul om și însuși prin sine.

Să temea, cu toate acestea și de trecerea socrului său și de virtutea cumnaților săi.

Era lucru ușor să-l pândească pe Barbu Câlnișteanu, să iee doi sergenți voinici, când el iese de acasă să se ducă să-și răpească fetițele.

„Vine, — zicea el, — și cloșca după pui, și dacă vine cloșca, vine și mama după copii“.

Vine, dacă poate, dacă i se dă drutmul.

Oamenii, ca Barbu Câlnișteanu, sunt însă în stare să le facă toate val-vârtej, când cineva îndrăznește să le calce cu puterea pragul și să meargă până la Vodă, ca să-și iee satisfacțiune, iar feciorii lui erau din cei

ce nu caută satisfacțiunea, ci te prind în drum și și-o iau fără de judecată.

Ceea ce era însă mai greu pentru dânsul — oriși-ce s'ar fi întâmplat — lumea tot lor le dedia dreptate și el nu să mai putea uita în ochii nimănui, în orașul unde toți îi știau de bine.

Nu, cu puterea nu putea să-și iee copilele. Trebuia să caute un chip de a le fura fără de veste.

Cum însă ?

El avea oamenii lui, prin cari putea să afle, cele ce să petreceau în curtea lui Barbu Cârâșteanu și știa oă și ziua și seri-le, când timpul e frumos, copilele se joacă pe pajîstea din curte, în vreme ce marna lor, bunica lor, ori amândouă lucrează în cerdacul casei. Câte odată cocoana Smaranda le întinde o velință sub nucul de a dreapta porții și ele se joacă, șezând pe ea cu păpușile lor.

Ar fi fost lucru ușor să pândească o clipă când ele sunt singure, să le cheme, să le iee în brațe și să se depărteze cu ele. Nu mai încăpea îndoială, că auzindu-i glasul și

văzându-l, ele a'ergau la dânsul. Ca să pân-dești însă clipa când coconu Barbu nu-i acasă și copilele rămân și ele singure, tre-bue să fii mereu prin apropiere, ceea ce lui îi era peste putință, căci ar fi fost destul să prindă cine-va de veste, că el a trecut prin partea locului, pentru ca să se as-cundă și cele două femei și fetițele. Era și uniforma, care-l dădea de gol și ziua nu putea să treacă pe acolo, iară seara coconul Barbu era și el acasă.

Dorința de a-și vedea măcar copii era în inima lui tot mai arzătoare și, cel ce voiește cu tot dinadinsul, o ia în cele din urmă în gât și se avântă, zicându-și „Ce-o fi -- să fie!”

Intr'una din zile sergentul din gura pie-ții i-a adus la comisie, pe un ovreu, care vânzând pe uliță nasturi, butoni, forficele și alte mărunțișuri expuse pe o tavă atâr-nată de gât, se luase la ceartă cu un tre-cător și făcuse un scandal, de se adunase toată piața împrejurul lui.

Costică se uită lung la el: era om de vre-o treizeci de ani, înalt și subțire, cu o

barbă nepeptănată, dar destul de bine îmbrăcat și dacă și-ar fi schimbat hainele, uniforma i-ar fi șezut ca fiind croită pe trupul lui.

„Ce să-ți fac eu acum ție, Jidane? — îi zise pe răstite. Ori îți trag o bătae bună și-ți dau drumul, ori te țin cel puțin o săptămână de zile închis“.

Dacă era vorba pe ales, Ovreiul primia mai bucuros să mănânce bătaia și să-și caute iar de negustorie, dar dădea din mâini și din picioare, ca să-și încredințeze ea el e nevinovat, cel mai nevinovat dintre toți neguțătorii de mărunțișuri.

„Să-mi faci, Jidane, o treabă și să-ți tacă gura, că te iert, — îi zise mai potolit, — ba-ți mai și dau ceva pe de asupra“.

„Fac, ori și ce treabă fac, fac și tac, — îl încredință ovreiul. De ce sunt om de treabă? — Ca să fac și să tac. Poruncește, boerule!“

„E lucru puțin și ușor, ceea ce ai să-mi faci, — îi zise Costică. Am să-ți dau aca-dele, cofeturi și prăjituri, ca să te duci să le vinzi unde-ți voiu spune eu“.

„Și de ce boierule ?” — îl întrerupse ovreiu.

„Asta nu te privește, — îi tăie Costică vorba : ai să faci cum îți zic, și să taci”.

Îi explică după aceea cum are să-și expună acadelele, cofeturile și prăjiturile pe tavă, cum are să deschidă porțița curții ce-i va arăta sergentul și să se oprească în pragul ei strigând : „Acadele, cofeturi și prăjituri !” și cum n'are să plece, până ce nu vor alerga la el cele două fetițe, pe care le va vedea în curte.

„Și dacă nu sunt acolo fetițele ?” — întrebă Ovreiu.

„Te plimbă pe acolo și aștepti până ce le vei vedea prin curte”.

„Și dacă vin fetițele ? — întrebă iar Ovreiu.

„Dă-le, cât pot să ieie, că nu dai de la tine. — îi răspunse Costică, — iar dacă vine cineva să le cumpere, vinde ca de pomană”.

„Și ce mai fac după aceea ?”

„Te întorci aici și-mi spui cum a fost, — îi zise Costică. Apoi îl duse la cofetărie,

ca să-i cumpere acadele, cofeturi și prăjituri, și-l dote în seama sergentului.

Ovreiul stătea însă pe gânluri. Lucrul era prea ușor și de aceea nu i se părea curat.

„Și n'o să mă iee nițeni la goană? — întreba el, — n'o să sară vre-un câine la mine? — n'o să dau de vre-o poznă?”

„Nu te teme de nimic — îl îmbărbăta Costică; — sergentul e în apropiere și te apără. Îți trag însă eu o trânteaală, dacă nu faci cum ți-am spus, ori dacă te pun păcatele să spui că eu te-am trimes”.

Ar fi voit nu-i vorbă, ovreiul să știe, de ce anume are să le facă toate așa, dar, la urma urmelor, a plecat și în neștire, și-a făcut cum i s'a zis.

Tica și Rica, pe cari le-a găsit jucându-se pe velința întinsă la umbra nucului, au alergat în porțiță, iar cocoana Smaranda, care ședea în cerdac, s'a dus la ele și le-a cumpărat de toate, apoi ovreiul s'a întors, cum a fost vorba, la secție.

„Să vii și mâne pe timpul acesta, — îi zise — și-o să te duci din nou, dar n'o aă

stai în prag, — m-ai înțeles? —ci o să rămâi în uliță ca fetițele să vie la tine.

„Și dacă nu ies?”

„Te plimbi în sus și în jos, strigând mereu: „Acatele, cofeturi și prăjituri”.

„Și dacă mă chiamă?”

„Te faci surd și nu te duci: mă înțelegi, gogomane, că eu nu vreau să le scot la uliță?”

„Dup'aceea boierule?” — întrebă ovreiul cam fricos.

„Vii iar și-mi spui: ce elate nu te priveșc?”

S'a dus ovreiul a doua zi și Tica și Rica au eșit și din curte, căci de! — dulceturile îi ispitesc pe copii. Astă dată a grăbit Zoițica să le cumpere și de ici și de colo câte ceva.

„Acum e rândul meu”, — zise Costică ziua a treia, apoi îl desbracă pe ovreiul și-l puse la arest, iar în hainele lui îmbracă pe unul dintre sergenții, care avea cam aceeași făptură și căruia îi puse o barbă false.

„Uite, — îi zise, — iai tava și te duci

cum Lai văzut pe ovreiu, pândești când fetițele sunt singure, le furi din curte și le iei în brațe și le aduci la mine la colț, unde te aștept cu trăsura. Dar te bag în draci, dacă-mi strici treaba, ori faci sgomot”.

Sergentul stetea pe gânduri, căci e mai ușor să croiești planurile decât să le pui în lucrare.

Poate un polițist să îmbrace ori-și-ce haine și să-și pună și barbă fa'șă, căci interesele serviciului cer adeseori așa ceva. De astă dată însă nu interesele serviciului o cereau, și Costică tremura ascuns în fundul trăsurii, în vreme ce sergentul a trecut prin fața casei lui Barbu Călnișteanu și iar s'a întors, fără ca să facă vre-o treabă.

„Ce e?” — îl întrebă nerăbdător.

„Nu se poate, — îi răspunse sergentul E și coconița cu fetițele”.

„Trebue să se poată! — îi zise Costică. Te pomenești, că se întoarce bătrânul. Dă-i zor, dacă nu se poate altfel, ia-le și din

fața ei, dacă e numai singură cu ele. In curte însă să nu întri“.

Sergentul iar se duse și peste puțin Costică-l auzi strigând, — un semn că Zoîțica era tot singură cu fetițele.

Lucrurile s'au petrecut atât de repede, încât n'ar fi putut, cine le-ar fi văzut, să spună, cum s'au urmat una după alta.

In clipa când au ieșit fetele pe porțiță, sergentul a aruncat tava în curte și le-a luat pe amândouă în brațe, apoi, zicându-le: „Vă duc la tătucu“, a și pornit cu ele, încât Zoîțica, ieșită ceva mai târziu, l-a văzut ducându-le și a plecat cuprinsă de spaimă în urma lui.

„Nu te speria coconită, — îi zise sergentul, — că le duc la boierul“.

„Care va să zică tot s'a gândit la noi!, — își zise ea, cu glasul înecat și porni în urma sergentului, fără ca să-și dea seamă despre ceace face. „Ce ai de gând, Costică “ — întrebă apoi, după ce sosi la trăsură.

„Fetițele sunt ale mele, — răspunse el,

potolind spaima fetițelor. Tu faci ce vrei, dar, dacă ții la e'e, vii și tu!"

Birjarul dete apoi biciu cailor și trăsură să depărtă.

Zoițica se uită câțva timp după trăsură, apoi ochii i-se umplură de lacrimi.

„Tot ține la noi", — zise și plecă încet spre casa ei, gata de a se duce așa cum era, cu capul gol, în camisol și în papuci.

Peste câțva timp însă iar se opri.

Nu! Fără de știrea, fără de voia părinților ei, nu putea s'o facă aceasta.

„Am să le cad în genuchi, la picioare și dâșii n'o să mă oprească", își zise și se întoarse iar înapoi.

IV.

„Nu-i șade rău, — grăi Coconu Barbu când află cele petrecute. Tot poate să iasă om din el: cel ce ține la copiii lui, nu poate să se ticăloșească!"

Cucoana Smaranda, rău supărată, dete din cap.

„El om fără de inimă, Barbule, — întâmpină ea. Numai un suflet hain poate să despartă pe copiii de mamă și pe mamă de copii. Ce fac fetițele fără de mamele lor și ce se face mama fără fetițele ei? Ași înțelege să fie băeți, dar fetele fără de mamă n'au nici un rost în lume. Nu din dragoste le-a luat, Barbule, — adăugă ea, —ci din răutate, ca s'o amărăscă pe Zoïtica”.

Barbu Cănișteanu se plimbă câțva timp tăcut prin casă.

„Asta ai putea s'o zici, dacă Zoïtica s'ar duce la copiii și n'ar voi să o primească— îi zise el apoi.

„Dar tu n'o lași să se ducă”, întâmpină iar bătrâna.

„N'am lăsat-o câtă vreme, erau și copiii aici, — zise el. Una a fost însă atunci și a ta e acum. Nu zici tu, că numai un suflet hain poate să despartă pe mamă de copii? O fi, ori n'o fi el, eu nu sunt suflet hain. Să se ducă, dacă voește, are chiar datoria de a se duce la copiii și la soțul ei, căci eu nu m'am lăpădat de

dreptul meu de părinte în ziua când i-am dat voia să se mărite; nu m'am lepădat însă nici de datoriile mele părintești și sunt gata s'o țin la casa mea, cât mai trăiesc pe pământ, nici de inima mea părintească și ne pâng tuturorora de milă, căci mult mă tem, că traiu bun n'o să mai poată avea împreună”.

„Vai de sufletul ei și de al nostru”, — să tângui cucoana Smaranda.

Aflase, nu-i vorbă, că'n timpul din urmă, de când fusese părăsit de soție și de copii, nu mai umbla amețit și făcând gură din băcănie în băcănie și de la cârciumă la cârciumă și nu se mai întorcea nici noaptea târziu, nici chefuit și cu lăutarii acasă și începuse să creadă, că poate să intre încetul cu încetul în rândul oamenilor de treabă. Acum i se schimbaseră însă de odată părerile. Toate i le ierta Coccoana Smaranda, toate putea să le iee drept răsfățări ale unui om, care n'a avut încă să se lupte cu nevoile mari ale vieții; păcatul de a fi despărțit copiii de mamele lor îi părea însă atât de mare, încât nu

mai putea să-și închipuiască pe cel ce-l săvârșise, fără ca să se cutremure. O vedea pe Zoïtica zbatându-se și-și închipuia, cum vor fi plângând și se vor fi zbatând și copilele cerând să fie duse la mamele lor : cum mai putea fata ei să trăiască cu omul, care e în stare să-și chinuiască astfel nevasta și copiii ?

Tot atât de greu era însă și păcatul de a nu lăsa pe mamă să se ducă la copiii ei.

Bătrânul avea dreptate : Zoïtica era chiar datoare să se ducă, — datorie grea și aspră, dar datorie.

Sunt multe durerile, cari-l zgudue pe om în timpul trecerii lui prin viață ; numai puține sunt însă de o potrivă cu durerea ce te cuprinde, când îl vezi pe copil silit să aleagă între tată și mamă, să se facă judecător al părinților săi și să se răzvrătească împotriva firii, osândind fără ca să i se cuvină a-și da părerea.

Cuprinsă de durerea aceasta, Cocoana Smaranda nu mai era în stare să iee vre-o hotărâre, ci se mărginea a-și face muștrări că în ușurința ei nu s'a gândit, că dansul ar

putea să vină, să-și ademenească fetițe'e și să le răpească și că nu le-a păzit destul de bine pe nepoatele ei.

„Le înstrăinează de mine!“ — să tânguia Zoîțica.

„Nu fata mea, — îi zise mama ei — de asta să nu-ți fie teamă. Ceea ce pe mine mă doare, e că pe dânsu', care le-a despărțit de tine, n'o să-l poată iubi nici odată, iară iubirea, pe care o au cătră tine li-e izvor de durere și astfel se vor pomeni în lume, lipsite de iubire și înstrăinate de toți“.

Le vedeau amândouă în fiecare c'ipă lipsite pe fetițe de purtarea de grijă și nu își mai puteau stăpâni dorința de a le da purtarea de grijă ce le lipsia.

Iară bătrânul tăcea, par'că lucrurile nu-l-ar privi și pe el.

Odată a vorbit și nu mai avea ce să zică.

„Eu mi-am spus părerea, — li-a zis atunci — și de aici înainte faceți cum știți și cum vă trage nima. Liniștea casei mele pentru nimic în lumea aceasta n'o jertfesc: i-am dat-o și i-o și las, ca să am pace în casă; nu mă mai bag, nu mă mai amestec!“

Pe răspunderea lor aveau mama și fata să facă ce vor fi făcând și tocmai de aceea le era greu să se hotărască într'un fel.

Ținea Cicoana Smaranda ca ginerii ei să-și arate, fie măcar și numai de dragul fetelor, slăbiciunea și față cu soția sa și să facă ceva, ca aceasta să se poată întoarce la casa ei, fără ca să se simtă prea umilită. Au trecut însă două zile, pline de chinuri, fără ca dânsul să fi făcut ceva.

Ziua a treia mama a biruit-o pe femeie.

Vino, fata mea — grăi dânsa muiată, — să ne ducem: dacă nu vom fi putând să luăm copilele și să le aducem iar la noi, rămâi la ele, fie chiar și roabă chinută, că-i șade femeii bine să sufere din iubire către copiii ei!"

Zoițica nu mai cerceta, ce-i șade și ce nu-i șade bine femeii; umilită, chinută, ori și oum, la casa ei se simțea mai bine decât ori și unde în lume. Dacă dar, plecate, mama mergea încet și din ce în ce mai în si'ă, fata ei grăbia și își iuția tot mai mult pasul.

Sosite la poartă, ele s'au încredințat, că n'o să poată lua fetițele. Costică nu era, ce-i

drept, acasă dar sergentul, care se plimba prin fața casei, le spuse, că are porunca să nu lase pe nimeni să iasă din curte.

Zoița nici nu ținea să iasă după ce a intrat, dar Cocoana Smaranda rămase ca înfipțată în pământ: ai fi crezut, că acolo are să împetrească.

Zoița se uită câțva timp tremurând la ea, apoi îi luă mâna și-i zise: „Nu mă lăsa, mamă, singură!“

Cocoana Smaranda venise tocmai pentru ca să n-o lase singură; ea se întoarse dar spre sergent.

„Să te duci, — îi zise ea, — să-i spui coco-nașului, că am venit noi și că eu îl rog să vie acasă, căci am să-i spun ceva“.

„O să-i trimit vorbă“, — răspunse sergentul, în vreme-ce e înțară.

Vara, când după secetă îndelungată vine câte o ploaie, ce răcorește aerul și spală praful, toate se înviorează, iarba ne pare mai verde, frunzele arborilor se înfrăgezesc și pasărilor încep să cânte voioase, — un simțimânt de ușurare cuprinde inimile.

Cam așa se simțea și Zoița, după ce și-a

îmbrățișat fetițe'e, și-a șters lacrimile și s'a uitat împrejurul ei și și-a văzut cuibul curat, cum îl lăsase. Îl părea oare cum bine de ce e petrecute, fără de care n'ar fi putut ajunge la plăcuta ei stare sufletească și nu mai putea să și dea seamă, de ce adică nu s'a întors timp atât de îndelungat acasă, de ce s'a mâhnit, de ce a tu'burat viața iubiților săi.

Văzând-o așa, Cocoana Smaranda nu mai înțelegea nici ea cele petrecute; nimicuri copilărești i se păreau toate și nimicuri ar fi și rămas, dacă n'ar fi fost la mijloc și firea zăcașă a Coconului Barbu.

Nu tot astfel Costică Bălaș. El se simțea jignit și acum, ba chiar mai jignit de cât ori și când.

Nu se simte jignit omul deștept, când îi zici, că e prost: trebuie să ai fie chiar și numai un început de cocoasă în spinare, ca să te răzvrătești, când cineva îți spune, că ești cocoșat. Ceea ce îl jignește pe om sunt păcatele, pe cari în adevăr le are, și e un fel de răutate să i le mai spui, când le știe și dânsul destul de bine.

Intorcându-se dar acasă, el se simțea și umilit, și strâmtorat mai ales în fața soacrei sale, la care ținea fiindcă era cruțătoare.

El îi sărută mâna, iară ea îl sărută pe frunte, apoi așteptă să vadă care o să-i fie purtarea față cu fata ei, ce stătea cu ochii în pământ la o parte.

El rămase puțin zăpăcit, apoi îmbrățișă pe Zoïța și ei să sărutară.

„Bine, — grăi acum bătrâna cu ochii umeziți, — ce e cu voi copii? Ce fe' de prostii sunt aceste?”

„Nu sunt prostii, mamă, — răspuse el, — ci lucruri foarte gre'e. Am, nu zic și eu păcatele mele, căci om sunt, dar Zoïța prea mă ia, par'că m'ar fi adunat de pe uliță și numai de mîă mă mai suferă în casă”.

„Ți se va fi părând ție așa, — îl incredința bătrâna; — Zoïța e din firea ei prea blîndă și ține prea mult la tine, pentru ca să te poată jigni cum zici”.

„O face — stărui dînsul — și dac'o face fără ca să voiască și fără ca să-și dea seamă, e cu atît mai rău”.

„Ți-am zis eu cândva vre-o vorbă aspră?“ — întimpină Zoița mânărită.

„Nu — îi răspunse e. Ești prea mândră pentru ca s'o poți face. E însă destul un gest al tău, e destulă o privire a ta ca și cel mai nesimțitor om să-și piardă sărta“.

„Nu spun eu, că sunt copăriii? — grăi cocoana Smaranda. Cu gesturi și cu priviri nu să surpă case'e. O să se mai cumintească și dânsa și o să fii și tu, — urmă ea, — cum ai fost, de când ai rămas singur, iar celelalte se fac. Ai dovedit, că poți să fii om casnic, de care nu poate să zică nimeni de cât bine: ține-te de asta și toate au să meargă bine“.

Costică Băaș își ridică îndărătnic capul.

„Eu sunt, cum voiesc să fiu — răspunse — și nu primesc, ca alții să'mi reguleze viața. Sunt, s'avă Domnului, destul om, ca să nu mai stau sub epitropie, și acela, căruiia nu-i voi fi plăcând așa cum sunt n'are de cât să se facă, în cumințenia lui, că nu mă știe“.

Cocoana Smaranda iară fu cuprinsă de simțământul, că nu e cu un om ca Costică

Bălaș căsnicia bună cu putință, și-i venea să taie vorba. Era însă și mamă, și bunică și trebuia să-și facă datoria.

N'o lua așa, Costică, — îi zise ea stăpânindu-și glasul. De epitropisire nu poate să fie vorbă; acea însă, care are soție și copii, nu mai e de capul lui, s'a supus de bună voe unei stăpâniri și are, din propriu lui îndemn, din dragoste, iar nu silit de alții, să se ferească de tot ceea-ce poate să tu' bure liniștea casei lui. Fă, Costică, ceea-ce voești tu, — urmă ea ridicând puțin glasul, — dar fă și numai ceea-ce tu însuți voești și nu te da după derbedeii, cari te momesc; stăpânește-ți slăbiciunile, nu te însoți cu oameni ce nu sunt de seama ta, nu te pune în epitropia ce'or nevrednici de tine“.

Costică să simția greu atins și era pornit în fiecare clipă să-i taie vorba, dar în fundul inimii lui îi dădea dreptate și nu știa ce să-i răspundă.

„Ii șade bine bărbatului să se simtă, să fie chiar, mândru, adăugă ea, — dar cine

e mândru, bagă bine de seamă, ca să nu se facă de râsul vecinilor”.

„Eu nu m'am făcut, așa știu — răspunse el, — de râsul nimănui”.

„Nu zic nici că te-ai făcut, nici că ai să te faci vreodată, — întâmpină bătrâna, — căci te știu om care să simte și de aceea îi zic și Zoitichii să fie fată cu minte, să te cruțe și să nu-și strice traiul pentru lucruri de nimic. Faceți, — urmă ea după puțină răs gândire, ca și când n'ar fi fost nimic, uitați-le toate și, ca să știe și lumea, că așa este, luați-vă poimâne, Duminecă, copiii și veniți să stați la masă cu noi”.

Ii era foarte greu lui Costică Bălaș să dea cu Coconu Barbu Câlnișteanu, de la care prinsese Zoitica și gesturile și privirile jignitoare, dar nu putea să zică „ba!”

„O să vedem! — zise în gândul lui. Mai e până atunci”.

V

S'a făcut Zoitica fată cuminte, își cruța soțul și nu-și mai strica traiul pentru lucruri de nimic, le primea toate cum vin,

nu mai plângea și nu se plângea, dar vinele îi să străvedeau din ce în ce mai bine prin pielea, gesturile îi erau din ce în ce mai scurte și privirea ochilor ei măriți îl jignise din ce în ce mai adânc pe Costică.

Așa vre-o zece zile a dus-o el ca în timpu', când, rămas singur, nu-i mai pria nimic, îi era greu să dea ochi cu tovarășii lui de petreceri și ținea să arate că poate să trăiască și fără ca să fie dădăcit.

Iar au început apoi să-i priască toate și nu era vina lui, dacă prietenii îi erau toți oameni de capul lor, cari nu se supuseseră încă, vorba cucoanei Smaranda, nici unei străpâniri și el ținea să le arate, că nu e nici el rob. Știa, la urma urmelor, că e bine să poarte grijă de casa și de copiii lui și c'o să le găsească toate bine ori și când s'ar întoarce la ai săi.

Era cuprins nu-i vorbă, de căință, când a început-o din nou și-i era greu să se uite în ochii Zoitichii; ea însă deși l-a primit zâmbind, ca și când nimic nu s'ar fi întâmplat, își avea gesturile și privirea, în care el vedea mai mult decât în cea

mai aspră muștrare făcută în vorbe deslușite.

S'a îndărătnicit dar și voia să-i arăte, că nu-i pasă, că el tot e însuși rămâne, că nu din slăbiciune, nici momit de alții, face ceea ce face, ci pentrucă el însuși voește așa, — voește cu tot adinsul.

Sărmana Zoitică! Rău ar fi fost, dacă i-ar fi făcut ca mai înainte muștrări, dar bine nu era nici dacă nu i le făcea.

Să deprinde însă omul cu toate și de cele mai multe ori ea nici nu-l mai aștepta, ba îi era câte odată, par'că s'ar bucura, dac'ar ști, că multă vreme n'o să mai vie. Putea dânsa să trăiască și fără de el, — putea! O! dacă n'ar fi fost cele două copile, ar fi știut dânsa, cum era să-și găsească scăparea.

I se clătina pământul sub picioare, când le vedea jucându-se, voioase, par'că ele ar fi cei mai fericiți copii pe fața pământului și-i venea să râdă cu hohote, când se gândea la suferințele, pe cari o să le aibă în viața lor.

„Dar, cine știe?, — își zicea dânsa,

Poate că așa e viața, așa trebuie și altfel nici nu poate să fie! Iși ane fiecare suferințele, pe cari le ascunde, fiindcă i se par mai grele, când a'ții se bucură de ele. Câte fete și câte femei tinere sunt, cari mă vor fi socotind fericită, când mă văd trecând de-alungul uliței și mă vor fi pizmuind pentru soarta ce am! Așa mi le închipuesc și eu pe a'tele mai fericite, fiindcă nu le știu suferințele. Nenorocirea mea e că am fost purtată în palmă de părinții și de frații mei, mi-am încrăpuit, că viața întreagă o să-mi fie, cum mi-a fost copilăria și stau azi cuprinsă de spaimă în fața realității, nu pot să mă împac nici cu ușurința, nici cu mișeria, nici cu lipsa de bunăvoință firească și mă întorc scârbită de la ceea ce altona li se va fi părând lucru de sine înțeles. E'e o să fie mai fericite decât mine, căci o să se deprindă din copilărie cu suferințele și-o să vadă viața cum ea în adevăr este".

Era un fel de mângâiere în gândul acesta, pe care i-l dăduse și mama ei, dar e slabă și trecătoare mângâiere.

Mereu singură și neavând pe nimeni, care ar fi putut să-i vie sufletește într'ajutor, ea se miștuia însăși pe sine și era cuprinsă din ce în ce mai mult de simțământul că poate aceasta să meargă așa timp de o lună, de câteva luni, fie chiar de un an, dar ani de zile, o viață întreagă, nu.

Intocmai precum omul, care înaintează la un noroc prin ceața deasă, nu poate să-și vadă drumul decât la depărtare de câți-va pași, ea nu mai avea nici o privire înaintea viitorului, nu mai era în stare să se vadă pe sine însăși în alte împrejurări, nici să-și închipuiască fetițele mai măricele: aci, prin aprerea prezentului, se sfârșiau toate pentru dânsa.

Din când în când o apuca un fel de frig de la picioare și de la mâini, îi venia să leșine și fruntea i se umplea de mari picături de sudoare rece. Când o vedea așa, Tica și Rica alergau la Baba Ioana, ca să vie și s'o tragă, frecând-o cu oțet de trandafir, ori să-i pună cărămidă încălzită în culcuș. Se obișnuiseră atât de bine cu a-

ceasta, încât îi se părea, că așa trebuie să fie.

Zoițica se obișnuise și ea chiar mai înainte de a le fi născut pe ele, dar tocmai de aceea se cutremura, cuprinsă de groază și iar zicea: „Ia-mă, Doamne!”

Era peste putință să iee asupra sa vina de a fi urzit o nouă viață, încă una, și mintea îi se turbura, când își dedia seamă, că nu e în lumea aceasta întoarcere spre cele ce-au fost, ci toate se desfășură spre cele viitoare.

Serile, când copiii îi dormeau, se ducea și acum din când în când să le acopere, dar nici nu le mai săruta, nici nu se mai uita cu ochii muiați în lacrimi la ele. — ba îi venea câte-odată să le strângă de gât, ca să nu rămâie singure în lume.

Dar nu rămâneau singure: erau atâția cei gata de a le lua sub purtarea lor de grije.

Tot singure erau: e singură în lume fata, care nu are mamă, când știe cum și-a pierdut-o și durerea ce rămâne în sufletul ei, nu numai îi întunecă viața în-

treagă, ci trece și în inimile copii'or, pe cari-i crește la sânul ei.

Zbătându-se astfel, ea numai pe ici pe colo, pe apucate, mai putea să doarmă și petrecea zile întregi fără ca să mănânce, deși slăbită însă, ea să simțea în putere și sufletește din ce în ce mai încordată.

El începuse a nu mai veni nici noaptea târziu acasă. Ceea ce-l mai aducea din când în când, era dorul de copiii lui, pentru care avea slăbiciune adevărată. Ea nu mai cerceta, de ce nu vine, nici pe unde se duce; îi era indiferent. Știa destul și se simțea, oarecum, ușurată.

„Costică, — îi zise ea într' o dimineată, când el se pregătea să plece, — eu cred, că nu ne șade bine să ne mai purtăm unul pe altul cu minciune. Am tot așteptat și-am răbdat dar văd că nu mai poți să te întorci, din calea, în care ai pornit...”

„Nu că nu pot, — îi tăe dânsul vorba, dar nu vreau, — ți-am spus că nu vreau”.

„Nu vrei, nu poți, — întâmpină dânsa, — tot acolo vine și e mai cuminte să nu

ne amărâm unul altuia viața: dă-mi fetițele și nu te mai supăr cât voiu trăi“.

Costică Bălaș începu să se plimbe neastâmpărat prin casă.

Știa dânsul din pățanie, ce va să zică să ai casă și copii și să n'ai și în a cui purtare de grijă să le lași. Mai ți-e apoi și rușine, ca lumea să zică, judecându-te, că ți-ai alungat nevasta, fără ca să ai de ce, ori ca ea te-a părăsit ne mai putând suferi ticăloșiile, pe cari le faci.

„Ele sunt mai bine la mine și la mama, decât la tine — urmă dânsa — și ți-ar fi și prea greu să le porți de grije“.

„Nu! — grăi dânsul. Nu mi-e greu! Voesc să le am!“

„Le ai, — îl încredință dânsa. Tot ale tale sunt și când îți va fi dor de ele, vii să le vezi, ori trimiți pe cineva, ca să ți le aducă“.

„Să vedem; să mă mai gândesc! — răspunse el, fără ca să se uite la dânsa. Se temea de privirea disprețuitoare, prin care ea i se făcuse nesuferită.

„Dar ce te-a apucat acum așa odată, că iar iai câmpii, — urmă el.

„Nu e acum, nici de odată, ci în sfârșit, — îi răspunse ea liniștită. M'am ticăloșit nu-i vorbă, dar atât de ticăloasă tot n'am ajuns, ca să pot trăi cu un om, care nu mai dă nici nopțile pe acasă”.

„Eu fac ce vreau!” — zise el.

„Iară eu ce sunt datoare a face! — în-timpină dânsa — și te las să faci ce vrei. Costică, — urmă apoi înduioșată, — avem copii și din dragoste către ei, trebuie să ne călcăm pe inimă. Ori și ce mi-ai fi făcut și ori și ce ți-ai fi făcând, să ne despărțim cu bine, căci dușmănia între părinți strică viața copiilor.

„Eu nu ți-am zis să pleci, nici nu ți-am făcut nimic, ca să nu mai poți sta. — zise el îndărătnic. Du-te, dacă ești încăpățânată, dar copilele nu ți-le dau și o să vii iar când îți va fi dor de ele”.

Zoița rămase câtva timp uitându-se la el.

„Costică, — grăi dânsa, — tot ai prea multă

inimă, ca să-ți chinuești copiii, despărțându-i de mama lor“.

„N'am nici eu, dacă n'ai tu, ca să stai cu e'e“, — răspunse el.

Nu mai pot, Costică, — nu mai pot și tu știi chiar mai bine decât mine, de ce nu mai pot, — întâmpină dânsa, cuprinsă de desnădăjduire — și mi-ar fi scârbă de mine însumi, dac'ași mai putea. Mai bine le strâng de gât de cât să le las în casa unui om, care le strică prin purtările lui și inima și mintea și, dacă le iubești prea puțin pentru ca să mi le dai, are Barbu Călnișteanu și destulă iubire și destulă trecere, ca să-și iee cu puterea nepoatele dela un om ca tine, în care n'a mai rămas nimic bun“.

El se uită la dânsa carecum speriat și făcu o mișcare, — par'că era gata s'o lovească.

„Dă! — îi zise ea pe șoptite. Asta e ceea ce voiesc: cu cât mai tare vei lovi, cu atât mai ușor îmi va fi să-mi iau copilele de la tine, cu atât mai vârtos va ieși la iveală, că nu poate să rămâe o femeie cum se cade sub același acoperământ cu tine!“

El stetea umilit și cuprins de mirare în

fața ei; n'ar fi crezut, că poate dânsa să fie atât de îndrăzneată, nici că el însuși poate să audă vorbe atât de grele și să nu-și peardă sărita.

„Bagă de seamă, că mergi prea departe“, îi zise el.

„Prea departe, — răspunse ea, — nu se poate merge față cu un om, care e spaima celor ce-l iubesc, fiind-că numai pentru plăcerile sale trăiește. Nu ți-e destul, că mi-ai stricat viața pentru că te-am iubit, nu ți-e destul că ai amărât viața părinților tăi și a părinților mei, cari de-asemenea te-au iubit, ci vrei să-ți mai nenorocști și copiii, de a căror iubire te-ai făcut nevrednic“.

El îi întoarse spatele, își încinse sabia, își luă chipiul și plecă.

„O să vedem, — grăi ieșind pe ușă, — dacă Barbu Câlnișteanu ori Costică Băaș are mai multă putere!“

Abia acum își dete Zoitica seamă despre ceea ce făcuse, și ea începu să tremure.

O luptă între doi oameni îndărătnici, unul tatăl, iar celălalt soțul ei!

— Nu! — Destul le întunecase părinților e viața : nu putea să le-o mai facă și aceasta.

Și-a luat, ce-i drept peste puțin copilele și s'a dus la mama ei, dar numai ca de obicei, spuindu-i Ioanei să fie toate gata, pe când se va întoarce ea acasă.

Ori și cât de tare i-ar fi fost însă hotărârea, îi era prea șubred trupul, ca să mai poată îndura suferințele și Cocoana Smaranda s'a speriat când a văzut'o.

„Ce este ?, — o întrebă cuprinsă de vie îngrijire. S'a întâmplat iar ceva ?“

„Nimic, mamă, răspunse ea. Nu prea am, precum știi, poftă de mâncare, nu prea pot să dorm și mi vin, precum știi, câte odată sfârșeii. Azi mâne mai rău decât de obicei și mă simt istovită, dar o să-mi treacă“.

„De trecut o să-ți treacă, — grăi mama ei, — dar n'ai să te lași“.

O luă dar și-o trase pe la tâmpile și pe gât și pe brațe i-i făcu un ceaiu, ca s'o treacă sudorile căci o luase cu frig și în urmă o ajunseră febrințele. Nu. Așa nu putea s'o lase : trebuia s'o culce și s'o acopere bine ca ceaiul să-și facă efectul.

Și l-a și făcut, dar ea se simțea încă mai istovită și Barbu Câlnișteanu odată cu capul n'ar fi lăsat-o să se ducă acasă în starea în care se afla.

„O să te duci sănătoasă, — zicea el, — așa însă nu te las“.

„Dar să-i trimitem vorbă, ca nu cumva să-și închipuiască altceva“, — întâmpină ea îngrijată.

„O să-i trimitem și vorbă și-o să-i ducă și copiii, — grăi bătrânul. E acolo Ioana și o să poarte grijă de ei. Poate, dacă vrea, să ți-i trimit iar, aici, dar fără de voia lui n'am să-i opresc“.

Așa au făcut, deși Tica și Rica nu voiau cu nici un preț să se despartă de mama lor, iar Zoîțica se simțea par'că i se rup fășii de carne din trup, când se despărțea de ele.

Grea i-a fost Zoîțichii noaptea și urâtă, cu cât trebuia să-și dea silință de a se arăta par'că se simte foarte bine și liniștită, ca să nu mâhnească pe mama ei, care tresărea mereu și-o întreba, dacă se simte ori nu mai bine. Mai ușoară nu i-a fost dar nici ziua următoare. Nici vorbă nu putea fi să se în-

toarcă la copiii ei și-i aștepta, uitându-se mereu spre ușă și tresărind de câte ori auzia vre-un zgomot afară.

A trecut însă ziua și a sosit seara, fără ca să-și fi putut vedea fetițele: noaptea a doua i-a fost dar și mai grea.

Era peste putință s'o ducă și mai departe așa: nu mai putea să fie bolnavă; trebuia să-și adune toate puterile și să se facă sănătoasă, ca să se ducă la fetițele ei.

„Trimetem după ele, — îi zise Cocoana Smaranda care-i înțelegea focul.

„Nu, — răspunse Zoïtica, — mă simt mai bine, de tot bine și-o să mă simt și mai bine, după ce mă voi afla acasă“.

S'a dus cu mama ei, care nu putea s'o lase singură și a sosit numai ea știa cum, dar a găsit pe Ioana singură.

„Dar fetițele unde sunt?“ — întrebă Cocoana Smaranda.

„Le-a dus — răspunse Ioana — Coconășul încă eri după amează“.

„Unde?“ — întrebă mama și bunica deodată.

Ioana dete din umeri. Știa, unde le-a dus, dar îi era greu să l-io spună aceasta.

„Uite, le-a dus, — grăi dânsa. Zice, că trebuia să-și caute pe cineva, care să-i poarte grijă de copii...”

„Copiii mei în purtarea de grijă a unei femei, care nu poate să fie decât o ticăloasă! — exclamă Zoïtica, răzimându-se de mama ei. Ah, ce lume! Umblă prin mijlocul ei omul, care a mai făcut-o și aceasta și toți stau de vorbă cu el par'că nimic nu s'ar fi întâmplat și nimeni nu-l scupă în față, nimeni nu-l ia la goană, nimeni nu-și întoarce cu scârbă fața de la dânsul. Haid, mamă, să ieșim din casa aceasta, c'a căzut blestem pe ea, când mi-ai dat-o de zestre!”

VI.

Sunt frumoase zilele de toamnă, când flutură în lungi fâșii păienjenisul prin văzduhul limpede și adierea cea mai ușoară scutură frunze îngălbenite: să umbli mereu, să mergi și tot să te duci prin mijlocul lumii cuprinse de o senină întristare. Încă

mai frumoase sunt însă seriile liniștite și răcoroase: să tot stai și să privești la cerul aproape negru de senin și să te miri și de lună și de stele, cari vin încet răsărind și încet se ridică și rând pe rând apun.

Velința era întinsă pe iarbă sub nucul pe mare. Cocoana Smaranda ședea pe ea cu Tica și cu Rica, acum fete mai cu minte, trecute de cinci ani, amândouă frumoase, ținute în mare curățenie și îmbrăcate cu deosebită îngrijire, ca două păpușele. Petrecuseră ziua la bunica lor, iar acum, seara, așteptau să vie fata, ca să le iee și să le ducă acasă.

Le arăta bunica și calea robilor și una câte una și adunate câte mai multe la un loc stelele cu scânteieri mai vii și le spunea povești frumoase despre ele, cum e cea cu „Două stele logostele“.

„Dar steaua mamei care e?“, — întrebă Tica.

„Nu e, fata mea, nici una, — îi răspunse bunica: — aceea care a fost a ei, a căzut demu't“.

„Nu, — grăi Rica, — tata zice, că mama

s'a dus drept la Dumnezeu și e acolo unde vedem pe cer cea mai luminoasă dintre toate stelele“.

Cocoana Smaranda începu iar să plângă.

„Săracul de el! — își zise. — Prea târziu a ajuns să-și dea seama, ce-a avut și ce-a pierdut“.

Prea târziu!

Zadarnică îi era prea târzia căință.

Umbla cu ochii p'ecați și trăia numai pentru copiii lui: lumea le uitase toate și le iertase! Nu se putea ierta însă el însuși pe sine și zadarnice îi erau silințele de a câștiga iubirea copiilor săi, cari se uitau toate serile la cer și căutau pe el cea mai luminoasă (dintre stele, zicându-și. „Cum ea ne-a iubit, așa avem să ne iubim și noi copiii!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CEAS RĂU

Nu, nu mai era chip! Așa nu mai putea
Lae s'o ducă!

Fusese Sâmbătă spre Duminică Ana pe
la dânsul, ca să-l vadă, să-i spună ce-a mai
af'at și să-i aducă o pâine, o bucată de slă-
nină și ceva brânză, iar acum era Joi spre
Vineri și ea nu mai venea și nu mai venea.

E grozav lucru să stai la marginea bălții
așa singur cu gândurile tale și cu frica în
vine, mereu treaz, ca nu cumva să fii a-
pucat fără de veste și gata în toată clipa
de a te strecura pitulat prin păpuriș spre
trestia înaltă, ca să ți se piardă urma,

Lasă ca nu mai avea ce să mănânce,
lasă că-l omora singurătatea și nerăbdarea
de a ști ce s'a mai petrecut, dar își dorea

nevesta care nu mai venea și nu mai venea.

Nu, așa nu mai era chip s'o ducă!

Ah, ce nemernică e firea omenească!

Om cu rostul lui, scăpat din oaste, voinic, vesel, harnic și sănătos, n'ar fi avut decât să rămâie ceea ce era, pentru ca să-și petreacă viața în tignă.

„Hm! — suspină el. Afurisit să fie ceasul în care i-am văzut — pe Șiscă și pe Graur“

Ei au pus la cale spargerea, ei l-au amestit și l-au momit, ei l-au luat nici singur nu mai știe cum și tot ei s'au dat de gol: cum ar fi putut să creadă, că nu-l vor da, după ce au fost odată prinși, de gol și pe el?

Nevoie n'aveau s'o facă și din el, dacă ar fi fost în locul lor, n'ar fi putut nimeni să scoată nimic: nu-i șocotea însă oameni cu destulă virtute și de aceea aștepta cu inima încleștată să vadă cum vin lucrurile.

Luase când a plecat de acasă, înțelegere cu nevastă-sa, ca să spună dacă l'ar fi căutând cineva că el s'a dus la lucru unde va fi gășind și are să se întoarcă — ea nu poate să știe când, apoi să vină, ca să se

întelegă, ce au să facă mai departe, Cinci săptămâni de zile ea venise aproape în fiecare noapte, ca să-i spună că nimeni nu-l caută : nu era a bine, că acum nu mai vine !

Ori i se urâse, ori se temea, ori nu mai voia să aibă legătură cu el.

Ii svâcnia, când se gândea la aceasta și i se turbura tot sângele în vine, căci de la dânsa îi venea la urma urmeilor, tot răul.

Dacă Șișcă și Graur îl vor fi dat în alevăr de goi, vinovată era numai dânsa, care nu-i putuse suferi la casa ei și-l pusesese în vrajbă cu dânsii.

Pe urma ei căzuseră toate relele pe capul lui.

Ce ușoară și ferită de griji îi era viața mai înainte de a o fi luat pe dânsa și ce puțin i-ar fi păsat, dacă singur ar fi fost, și acum de cele ce pot să-l ajungă !

Treci, când stai singur în lume și prin bine și prin rău și puțin îți pasă : ea însă nu-l lasa nici să moară, nici să trăiască în pace,

Cum, Doamne, să poată muri, când ea îi făcuse atât de dragă viața !

Și tot mai ușor se împăca cu moartea decât cu gândul, că ea ar putea să trăiască și fără dânsul, ba poate chiar și cu altul.

Ei porni cu paș hotărât spre sat: ce-o fi să fie: mai rău decum erau lucrurile, tot nu putea să vie!

Se mângâiase el, stând așa singur, cu gândul, că ar putea la urma urmelor, să trăiască ei și așa, stând el ascuns.

Se deprind oamenii cu toate și n'are, așa zicea el, să-i mai poarte nimeni grija, după ce va fi stat câteva săptămâni ascuns pe la marginea băii. Crezându-l dus în lume, îl vor da încetul cu încetul uitării și el va putea să se întoarcă și să stea ascuns în casa lui. Era mult farmec în gândul acesta, — dar Ana nu era încântată pe el.

„O să ți să urască în cele din urmă, — zicea dânsa; — o să vie o zi, în care o să uiți că trebuie să te ascunzi și-o să te dai de gol“.

„Să ne ducem, unde nimeni nu ne știe!“

Da! să te duci; dar cum să te strecuri prin lumea aceasta plină de îngrădiri și de pânditori?

Tot era mai bine aici, la marginea bălții, unde cale de un ceas nu putea nimeni să se apropie fără ca să-l zărești: și fiecare zi petrecută aici era un scump adaos la viața fără de silă.

Ei cu toate acestea se ducea spre sat, stăpânit cu desăvârșire de simțimântul, că ori și cum ar fi mai bine decât așa. Ba, spre a se îmbărbăta el însuși pe sine, începu în ce'e din urmă să râdă.

De ce adică să stea el ascuns, de ce să-și lase nevasta singură, de ce să se muncească însuși pe sine, când nimeni, la urma urmelor, nu voia să-i facă nici un rău? Era numai o părere a lui, ceea ce-l făcea să se teamă, că Șișcă și Graur îl vor da de gol,

Grea-i viața, când nu ți-e curat cugetul: ai culcuș moale și nu poți să dormi; ai hrană bună și nu-ți tignește; te vrea toată lumea și tu te ferești de ea!

„Da, da! — zise el, — zici tu, că are să mi se urască mie, fiindcă a început să ți se urască ție; zici c'o să mă dau într'o zi de gol, fiindcă simți că ai fi tu într'o zi în

stare să mă dai de go!, ca să scapi de mine!"

Spurcat gând!

Cum oare să nu meargă, dus de el, cu faș din ce în ce mai grăbit înainte?

Deodată el se opri.

Ochiul lui, deprins deatâta timp cu scrutarea depărtărilor în timp de noapte, umbla și acum oarecum el de el, și departe, de tot departe, pe câmpul întins, el zărise două negrețe, cari se mișcau, parcă fără ca să-și schimbe locul, cum nu se mișcă decât oamenii, cari se duc și vin pe același drum cu tine. Oroi și ce ar fi fost acele negrețe, e foarte greu să mergi înainte, când ești depris să te ascunzi, îndată ce vre-o ființă omenească se ivește în preajma vederii tale.

Lae nici că se mai întrebă, dacă vin ori se duc cele două negrețe: îi era destul că le-a zărit, pentru ca toate să se răstoarne de-a valma în capul lui,

Spaima e, fie chiar din senin venită, întunecătoare și Lae o luă iar înapoi spre baltă, mai mult pe pitite decât mergând omenește.

Abia ajuns în trestie, a început iar să

răsufle în toată lărgimea lui și să se întoarcă la gândurile cari-l luaseră să-l ducă spre sat.

Nu! prea era de nesuferit viața lui; smintit ar fi trebuit să fie, că să creadă, că poate o femeie să aibă destulă virtute, ca să fie legată de un om cu asemenea viață.

„E peste putință!“ răcni el tare, în cât gâsul îi răsună departe peste câmpia deschisă și se sperie el însuși de sine.

Era peste putință!

Dacă ea, femeie, l-ar fi văzut fugind, s'ar fi depărtat cuprinsă de groază și n'ar mai fi fost în stare să spargă ziduri de piatră viața lui și a ei. El, munte de om care ar fi fost în stare să spargă ziduri de piatră și să ție piept singur cu șapte, el a fugit ca din fața unei puteri necovârșite, încât viermele care e vierme dacă l-ar fi vuzăt, numai cuprins de milă s'ar fi putut uita la dânsul; dar ea, femeie s'abă, ce ar fi făcut, dacă s'ar fi știut urmărită ca dânsul?

Nu! Așa nu mai putea s-o ducă!

Tot mai bine, fie mort, fie în fundul oșnei!

Ea însă ce se făcea? — Cum rămânea?

Noaptea toată și ziua următoare toată el s'a sbătut, muncit de întrebarea aceasta, așteptând mereu ca s-o vadă ivită despre sat și incredințându-se la fiecare clipă el însuși pe sine, că ea n'are să vie, că nu mai cutează, nu mai vrea să aibă legături cu dânsul.

„Dacă fi în ceas bun, bine; iar dacă'ar fi în ceas rău, — să fie!“ zise el Vineri spre Sâmbătă și porni din nou spre sat.

Cum lupul mânat de foame se duce în timp de iarnă geroasă spre stâna în care știe adăpostită turma de oi, așa înainta. Lae spre casa lui, fricos și privind mereu în toate părțile, oprindu-se din când în când, ca să vadă mai bine, dar hotărît să meargă înainte și gata să dea piept cu ori și cine, care i s'ar pune în drum.

Sosit acasă, el ascultă puțin la fereastra neluminată, apoi bătu încet, încât era peste putință ca Ana, dacă doarme, să-l audă.

Ana tresări cu toate aceste din somn și se ridică speriată în culcușul ei.

Încă în ziua când au venit să-l caute și

să știricească unde a plecat, ea a luat hotărârea de a se lepăda de el și s'a lepădat. N'a spus, ce-i drept, nimănui în lumea aceasta, că știe unde se află el; dar nici n'a zis, că nu știe, ci numai că n'ar putea să știe chiar nici dacă el i-ar fi spus unde se duce, iară el a zis să spună, că nu știe nici el unde o să ajungă și când o să se întoarcă. De atunci n'a mai supărat-o nimeni; dar ea era destul de deșteaptă, pentru ca să simtă că e păzită în casa ei, că l-ar da de gol și ar fi năpăstuită și ea, dacă s'ar mai duce la el. Nu s'ar fi dus însă nici dacă nu s'ar fi temut de aceasta; din clipa, în care-l știa părtaș de vinovăție cu Șișcă și cu Graur, ea se socotea desfăcută de el.

Și dac'ar fi să vină acasă?

„Dacă vine ziua, — își zicea dânsa — îl prind; iar dacă vine noaptea, ori nu-i deschid, ori fug prin fereastra din dos“.

Un gând o stăpânea pe dânsa: că și dânsa e părtașă la vina lui, c'a știut, ori c'a voit să-l scape.

Nu era însă în stare să-l vândă și de aceea, ori și cât de greu îi era, stetea sin-

gură acasă, tremurând mereu, dormind noaptele iepurește și tresărind în toată clipa din somn,

Nu putea nici acum să-și dea seamă, dac'a auzit în aievea, ori i s'a părut numai în vis, că cineva bate la fereastră și rămase, ascultând, cu răsufierea oprită și cu inima încleștată a omului gata de a săvârși o faptă grea.

Știa ce aneasă făcă și nici că și-ar fi putut închipui, că el o va abate dela hotărârea ei.

Ea rămase deci nemiscată, ca înfiptă în culcușul ei și, după ce el bătu din nou în geam.

Era un deget de om, care atinsese geamul, un deget ca toate degetele; ea simțea cu toate acestea, că al lui e degetul, ba din zângănitul geamului socotea toată stăruința, toată durerea desnădăjduirii lui. Lacrimile o năpădiră și-i venea să răcnească, dar ea nu putea să-și scape și nu voia să fie părtașă la soarta lui.

„Ah! sărmana de mine! — suspină ea încet.—De ce nu m'a născut mama moartă!”

Era bărbatul ei omul, care bătea la fe-

reastră și era om, să-l sorbi cu ochii și să mergi cu el și la moarte; iară ea nu putea să-l primească în casă. Știa, că pânditorii sunt prin apropiere și-l vor prinde, dacă va mai sta câtva timp la fereastră; ea însă nu putea să-i dea nici un ajutor.

Câinii din vecini începură să latre.

Ana își opri iar răsufllarea și-și închise ochii — par'că ar fi voit să nu mai vadă, să nu mai audă, să nu mai știe nimic.

Îi vedea, cum vin, cum se apropie, cum îl zăresc, îl înconjoară și-l prind — viu, dacă se dă, ori mort dacă nu vrea să se dea.

Ea sări din pat, alergă să deschidă ușa, apoi scoțând capul prin crăpătura ușii deschise șopti stăruitor:

„Lae, fugi, fugi, că te pândesc și vin să te prindă!“

Drept răspuns el făcu câțiva pași mari până la ușă și trecu pragul.

„Las' să mă prindă, — grăi cu glasul înecat, că tot e mai bine decât acum“.

„Nu, Lae, nu! — răspunse ea dându-se un pas 'napoi; — nu crezi nici tu ceceace zici. Dumnezeu îmi vede sufletul și știe ce

ași vrea eu : de geaba ași vrea însă să te ajut, că nu te pot — și nu ți-e de nici un folos, — dacă mă vor lua și pe mine deodată cu tine”.

„Imi ești nevastă, — întâmpniă el — și nu mă poți părăsi, când mi-e mai grea viața“.

„Bine, — zise Ana muiată, — dacă crezi, că trebuie s'o fac și asta, nu am încotro. Se vede c'ășa mi-a fost dată. Ești mai tare decât mine și nu ași putea nici altfel să te oprerc, când vrei să intri în casa ta. Eu te-am rugat să ai milă de mine și stau, dacă zadarnică mi-e rugăminte, neputincioasă în fața ta“.

El intră în casă și se lăsă istovit pe un scaun, apoi se uită lung la dânsa.

• Era întuneric în casă, dar el vedea, fiind că o simțea, așa cum o știa, femeie cu trup de viespe, nu prea naltă, dar nici scurtă, bălană, cam ciupită de vârsat, dar cu buzele rumene și cu ochii neastâmpărați, aspră la fire și rea de gură, dar duioasă și dulce, când e cu tragere de inimă.

„Când au venit să mă caute?” — întrebă el.

„Duminică dimineata, — răspuse ea — și de atunci stau mereu la pândă, încât i-ași fi dus pe urma ta, dacă ași fi venit să te văd. Trebuie să fie și acum pe aici prin apropiere”.

Lae scoase pistolul încărcat și-l așază pe masă.

Ana se cutremură.

Nu-i mai rămânea decât să fugă și era hotărâtă la aceasta. Aștepta numai o clipă potrivită.

„Dă-mi ceva să mănânc, — zise el — că-mi vine să leșin”.

Grozav lucru!

Cum putea dânsa să fugă, mai înainte de a-i fi pus ceva pe masă?

Lae se afla acasă la el și știa prea bine, unde are să caute, ca să găsească ceva de mâncare. Deși lihnit de foame, el era trupește și sufletește istovit, încât nu mai era în stare să facă nimic și, așezat odată pe scaun, nu s'ar fi mișcat, nici chiar dacă prigonitorii lui s'ar fi ivit în pragul casei.

Și de ce adevă să se miște ? — De ce să se mai ostenească ?

Ori și ce ar fi făcut el, soarta nu și-o putea schimba. Singurul lui simțimânt era, că ori și cum ar veni lucrurile, mai rău de cum îi era nu putea să-i fie.

Iară Ana se uita cu inima îndoită la el. Era pe polița din tindă și pâine și niște fasole gătită de post, ea însă se temea să iasă în tindă. Prea era, dacă a ieșit odată, ispitită să nu se mai întoarcă și par'că era păcat să-l părăsească în starea în care îl vedea. Ii era bărbat omul acesta, trăiseră atâtea zile bune împreună, se deprinsese cu gândul, că tot cu dânsul o să-și petreacă toată viața și, dacă nu putea să-i dea nici un ajutor, nu s'ar fi iertat viața ei toată, dacă ar mai fi sporit și ea chiar acum ne-cazurile vieții lui atât de grele.

Ce bine ar fi fost Doamne, dacă lucrurile s'ar fi urmat, fără ca ea să mai facă ceva !

„Ai ceva ? întrebă el într'un târziu.

„Am“, — răspunse ea și ieși în tindă.

Ea stete o clipă pe gânduri.

Câinii din vecini nu mai lătrau. Degeaba asculta, căci ei nu mai lătrau, Dacăr fi lătrat și acum, ea n'ar mai fi stat pe gânduri, ci s'ar fi dus și ar fi scăpat odată de munca sufletească; dar ei nu mai lătrau; se vede că tot nu-l zăpșise nimeni: fără ca să-și dea bine seama de ceea ce face, ea închise ușa despre curte, apoi luă pâinea și blindul cu fasole de pe poliță și se întoarse în casă.

Ii era deodată parcă n'a fost bărbatul ei niciodată unmărit și, după ce e început să mănânce, ea se uită cu mulțumire la el, căci mare e mulțumirea de a vedea mâncând cu poftă pe cel ție apropiat.

„Și de Duminică n'au mai venit să mă caute? întrebă el după ce-și mai astâmpără foamea.

„Nu, — răspunse ea, — ci stau numai de pândă, ca să vadă unde mă duc și să apuce urma ta“.

El mânca, dus cu gândul, mai departe.

„Uite, — urmă iar pește câtva timp, — vor fi stând ori nu la pândă, ei nu m'au simțit și n'ar crede, dacă li s'ar spune, că mă

aflu acasă : să rămân ascuns aici, iar tu te duci mâine să mă cauți, ca să mă caute și ei aiurea“.

„Nu, — grăi Ana cuprinsă de fiori reci, — asta nu se poate. Eu nu știu să mint, nici să mă prefac și ar fi destul să se uite în ochii mei, pentru ca să știe că ești ascuns acasă“.

El nu mai zise nimic ; ea însă ar fi rămas cuprinsă de groază, dacă ar fi putut să vadă căutătura lui

„Ce vrei atunci să fac? — întrebă el peste câțva timp

„Doamne ! — zise ea suspinând, — nu știu ce să fac eu : de unde ași putea să-ți spun ție, ce ai să faci“ ?

„Hm ! — întâmpină el cu amărăciune — ție ușor ție, care n'ai decât să tragi odată cu ochiul, ca să scapi de mine. — Eu am să rămân aci și pe sufletul tău să fie, dacă mă vei da în mâna lor.

Ana se îndărătnici și-și strânse buzele.

„Nu mă lua așa, că nu mă las să mă iei. — zise ea. — Poți să rămâi, dar eu îți spun, că mult timp n'o să poți sta, fără ca

ei să simtă, că te afli aici, fiindcă eu, chiar și dac'ași voi, nu știu să mă prefac. Eu însă nu vreau: proastă ași fi, dac'ași voi, când știu, că nu pot și mișea ași fi, dacă nu ți-ași spune adevărul“.

„Eu rămân, — grăi el, — și o să vezi tu, că o să știi să mă păzești.

Ridicându-se apoi de la masă, el își luă pistolul și-l puse sub perna de la căpătâiul patului, apoi se întinse, așa îmbrăcat cum era, în patul așternut.

Ce putea Ana să-i facă?

Se afla acasă la el, culcat în patul lui. Ar fi voit ca să-i zică să se ducă în podul casei, unde era mai bine ascuns, dar n'o ierta firea, când știa că de atâtea săptămâni n'a odihnit în cu'cuș moale.

Nu-i rămânea decât să-l păzească.

Ea se așeză pe scaunul, de pe care se ridicase el și rămase nemışcată și stăpânindu-și oarecum răsufierea, ca nu cumva să-i turbure somnul.

De unde putea să știe, dacă nu acesta e cel din urmă somn al lui?

Zo'it, cum era, el adormi îndată ce-și puse

capul pe perină și nu e singurătate mai grea decât cea petrecută privighind la căpătâiul celui ce doarme dus: ți-e par'că nu mai știi, dacă stai treaz, ori visezi și tu cu el.

Era peste putință ca Ana să stea așa până dimineață. Lasă că-i era urât și o treceau fiori reci, când se gândea, câte se pot întâmpla până în zori de zi, dar ea-și făcea muștrări pentru că n'a făcut ceea ce atât de tare se hotărâse a face și l-a primit în casă, a rămas cu el, ba mai stetea și acum.

În cele din urmă se ridică hotărâtă, lujiși luă hainele de pe lada de la picioarele patului, se îmbracă tiptil, apoi tot tiptil ieși din casă în tindă și din tindă în curte.

Nu putea dansa să mai stea cu un făcător de rele, pe care, dacă nu azi, mâine îl luau, ca să-l ducă, poate pe toată viața în temniță. În zadar erau toate, traiul lor era sfârșit!

În curte însă se opri.

Câinii din vecini iar începuseră să latre, cum latră câinii, numai când simt om străin prin apropiere. Cuprinsă de temerea, că acum vin în adevăr, se apropie prigonitorii

lui, ea se întoarse repede în casă, ca să-l deștepte și să-i spună, ca să fugă ori să se ascundă.

„Ce-i? — strigă el, sărind în picioare, când ea-l atinse puțin, ca să-l deștepte.

„Fugi, — șopti dânsa cu glasul înecat de spaimă, că vin să te prindă“.

El stete puțin buimăcit.

„Nu se poate, — grăi apoi; ar fi venit ei de mult, dacă m'ar fi zărit, când am venit“.

Deșteptat, cum fusese, din somn, el ar fi fost în stare să jure, c'au trecut mai multe ceasuri de când se afla acasă: era peste putință ca ei să-i fi lăsat atât timp.

Câinii însă, câinii lătrau a om străin, ba, ascultând mai cu dinadins, lae auzi în cele din urmă prin liniștea nopții și pași de oameni, ce înaintează încet, și cu măsură. Cuprins iar de groază, el își luă pistolul dela căpătâi și ieși în tindă. Un singur lucru putea să facă: să se urce în pod prin gaura din tindă. Scara nu era însă la gaura podului.

Desnădăjduit, el sări pe vatră și se prinse

cu amândouă mâinile, la un noroc, de cuierul pe care Ana își atârna vasele, ca să se salte și să se ridice în horn. Nu era însă făcut cuierul acela, ca să poarte atâta greutate și în clipa, când Lae și dete vânt, ca să se salte, cuiere ieșiră din peretele slab și Lae se răsturnă cu vase cu tot pe vatră, încât răsună casa de spătura hărburilor.

Acum erau toate sfârșite.

Omul însă nu se dă cu una cu două, când știe, că nu-i rămâne decât moartea ori lungi ani (de muncă silnică : în vreme ce Ana rămase cu inima încleștată și cu răsuflarea oprită, Lae scoase pistolul, încordă cocoșul și ieși pe ușa deschisă, ca să-și facă drum printre prigonitori lui.

Ea-și închise ochii și-și astupă urechile, ca să nu vadă, nici să auză.

Pândarii de noapte, cari dăduseră și noaptea aceasta ca și nopțile trecute, mereu târcoale împrejurul casei, dar nu-l zăriseră pe Lae, de opriră mirați din drumul lor, când auziră sgomotul vaselor căzute pe vatră. Chibzuit și târziu la hotărâre, cum e Românul, unul dintre dânșii întrebă pe

celalț—ce-o fi aia, iar celalț dete cu socoteală, că trebuie să meargă, să vadă, pentru ca să poată spune mâine dimineată ce s'a petrecut peste noapte la casa lui Lae. Nu erau ei puși, ca să-l prindă pe Lae, ci numai să-i caute urma; frumos lucru ar fi fost însă, dacă, așa pe neașteptate, ar fi putut să-l lege rot la cot.

Vorba era numai, dacă e ori nu pe aici prin apropiere și dacă se va lăsa ori nu să fie legat și, fiindcă Lae nu prea semăna a om, care se lasă, ei s'au mai gândit puțin și au intrat cu băgare de seamă pe portița, care se afla în fața casei, la depărtare de abia vre-o douăzeci de pași de la ușa tindei.

Ieșind în curte, Lae i-a văzut chibzuindu-se și s'a oprit lângă perete. Neputându-și da seama, dacă l-au văzut ori nu și ei pe el, s'a tras în dosul ușii, care se deschidea în afară și-a așteptat să vadă, ce vor face.

Aici a rămas și după ce ei au intrat pe portiță și pe când ei înaintau cu băgare de seamă spre casă, el îi aștepta cu inima încleștată și cu cocoșul încordat, gata să

tragă și să desearce în ei, îndată ce vede că ei l-au zărit și vor să-l prindă.

Prigonitorii lui Lae trecură pe lângă ușa și intrară în tindă, fără ca să-și dea seamă, că nu prea e lucru obișnuit, ca noaptea ușa tindei să stea deschisă.

Ana, văzând că timpul trece, fără ca să se întâmple ceva, începu să asculte cu luare aminte. Nu putea să-și dea seama, ce se va fi făcut Lae; căciula îi rămăsese pe masă, lângă bîdul, din care mîncase fasolea.

Un singur pas ar fi avut să facă, pentru ca s'o ia și s'o arunce sub pat, dar în clipa când ea voi să facă pasul acesta, se și auziră pașii în tindă și ea se opri.

„Ce-a fost aici?” — întrebă unul din pânditori, cam cu jumătate de gură.

„Ce hodorogea?” — adăose celălalt.

Ana stete o clipă pe gânduri.

Era îmbrăcată, acum, în cap de noapte și căciula rămăsese pe masă: ea nu putea să umble cu minciuna.

„Ce să fie? — răspunse dar cu glasul limpede. — Lae s'a întors peste noapte acasă, și i-am spus, că-i căutați urma. Simțind apoi

că vă apropriați, el a eșit și, voind precum se vede, să se urce în pod, s'a atârnat de cuierul cu vase și l'a răsturnat.

„Ași!“ — dete cu socoteala unul dintre pânditori. — Nu se poate : l'am fi văzut noi, dac'ar fi venit“.

„N'ai spune tu, dac'ar fi adevărat!“ — adăogă ce'alt în gândul lui.

„Ș unde e acum Lae?“ — întrebă unul dintre dâșii.

„Nu știi, — răspunse Ana. — Nu e treaba mea să vă pun la cale ; chiar și dac'ashi ști, n'ashi putea să vă spun. A fost aici, a ieșit și nu știi, ce s'a făcut ; căutați-l dacă vreți să-l găsiți, dar băgați de seamă, că are pistol încărcat și cocoșele sunt încordate“.

Pândarii iar steteră pe gânduri.

Ar fi trebuit, poate să caute prin casă și prin prejurul casei, pentru ca să se încredințeze ; era însă peste putință, ca ea să vorbească așa, dacă Lae ar fi fost în adevăr prin apropiere.

Apoi nici nu erau puși ei, ca să-l prindă pe Lae.

Impăcați cu gândul, că au fost și au cer-

cetat, ei se întoarseră iar în uliță, unde le era locul.

Nu sunt cu puțință slujitori mai blajini decât aceștia; Ana tremura cu toate acestea ca frunza de pop.

„Mai bine moartă, — zise ea, — decât trăind asemenea viață!“

Ea nu putea, cu toate acestea să facă ceeace voia. Numai acum simția, cât de mare e slăbiciunea ce-a prins-o de el și ce grozavă are să fie viața pentru dânsa, după ce-l vor fi dus pe el. Mai grozavă însă era nehotărârea ei de acum, neliniștea și temerea neîncetată.

„Fă Doamne, să se aleagă într'un fel, — suspină ea, cuprinsă de simțimântul că în zadar se frământă, căci nu poate ști, ce are să facă.

Lae, îndată ce pânditorii se depărtară, ieși din dosul ușii și se întoarse cu câteva sărituri în casă.

Ana se dete speriată înapoi.

Il crezuse dus și acum, când vedea că a fost aci, cu totul aproape de cei ce umblau

să-l prindă, îi era ca și când ar fi văzut moartea trecând prin fața ei.

„Care va să zică, — șopti el plin de venin, — n'ai așteptat decât să vie, pentru ca să mă dai în mâinile lor!?”

„Ce voiai să fac? — răspunse ea. N'ar fi avut decât să se uite bine împrejurul lor, pentru ca să afle adevărul; și, dacă pe tine te-a cuprins spaima în fața acestor oameni atâta de blajini, nu poți cere ca eu să nu mă sperii în fața altor oameni mai isteți, cari ne vor veni mâine și vor cerceta mai bine. Nu ți-ar fi ție de nici un folos, vai însă ar fi de capul meu, dacă m'ar prinde cu minciuna”.

Lae simția că așa este și, mai înainte, când era muiat de foame și de osteneală, iar fi dat dreptate; acum însă, după ce și potolise foamea și se mai odihnise, ieșise iar în el la iveală firea lui cea adevărată și nu se mai putea împăca cu gândul, că ea o să aibă o soartă deosebită de a lui.

„Știam eu, — zise el, — că ți-ai rupt gândul de la mine și n'astepti decât să mă vezi odată prins, pentru ca să te dai la altă viață”.

Ana se înduioşă.

„Aşa ar trebui să fie şi aşa am şi voit eu, dar văd acum, că nu se poate, — întâmpină ea cu glas tânguios. Ce adică am greşit eu, ca să fiu vrednică de suferinţele prin cari trec şi de soarta ce mă aşteaptă? Te socoteam, când m'ai luat, om cinstit şi Dumnezeu, care-mi vede sufletul, mă ştie, că nu m'aşi fi dus după tine, dac'aşi fi avut vre-un prepus“.

„Nici că m'aşi fi încărcat cu păcatul, dacă mi-ai fi fost şi atunci nevastă!“ — o întrerupse el cu patimă, ca şi când ar fi vrut să-i facă muştrări, pentru că nu îi era nevastă şi atunci.

„Zic şi eu, că nu, — grăi dânsa. — Nu te-ar fi iertat firea şi chiar dacă da, m'aşi fi simţit vinovată şi eu. Cum să mă simt însă vinovată, când tu nu mi-ai spus nimic, nici mai înainte de a mă fi luat, nici după aceea? — Cum să mă socotesc legată de tine şi acum, după ce văd, că m'ai înşelat şi nu eşti, cum te credeam, omul, cu care pot să trăiesc“?

Lae începu să tremure de mânie.

„Nu te temi tu să mi-o spui așa în față și să mă osândești, așa fără judecată, mai aspru decât ori și ce judecător? — grăi el stăpânindu-și mâna.

„De ce să mă tem? — răspunse ea liniștită. — Ce rău ar putea să mă mai ajungă? Chin mi-a fost viața, câtă vreme ai stat ascuns pe marginea bălții, chin îmi este de când te-ai întors acasă, chin mi-ar fi dac'am fugi amândoi ca să ne ascundem aiurea și chin era să mi fie după ce te vor fi prins pe tine și, scăpată ași fi fost, numai dacă m-ași fi lepădat, cum am voit, de tine, în clipa când am aflat adevărul. Tu vezi însă că nu m'am lepădat, că nu pot să mă lepăd și grozav mă ceartă Dumnezeu pentru păcatul de a fi prins slăbiciune de un om ca tine! — De ce să mă mai tem, Lae, — urmă ea cu patimă, — când numai moartea mai poate să mă ajungă, iară moartea mi-e mai ademenitoare decât viața! Nu, Lae, — dacă ai fi om cu virtute, n'ai mai sta pe gânduri, ci le-ai curma odată toate cu pistolul acela, care nu mai poate să-ți fie de alt folos, căci tot mai bine e să nu fim, decât să fim precum

suntem. Dar nu ești om. Lae, ci fire de vierme care se svârcolește și vrea să trăiască până chiar și călcat în picioare“.

„Nu-i adevărat!“—strigă Lae, tare de răsunară zângânind ferestrele, apoi, îmbărbătat el ridică pistolul și-l descărcă în pieptul ei, încât ea se răsturnă cu un țipăt ușor, ca uuită, la picioarele lui.

Când însă el îndreptă pistolul spre pieptul său, mâna începu să-i tremure și a doua țevă se descărcă tot în Ana, după ce căzu la pământ.

„Ori și cât de ticăloasă, numai viață să fie!“ acesta era singurul gând, care-i stăpâna și, când cei doi pânditori, auzind descărcăturile, alergară la fața locului, ei îl scoaseră de sub pat — ca pe un câine, care nu mai cutează să muște.

MITOCANUL

De! ce să-i faci mitocanului? — Ori și cât l-ai ciopli și l-ai polei, et tot își dă în petec.

Sosit dela Paris, cu diploma de arhitect în buzunar, Voicu era coconăș cu obrazul subțire ca ori și care fecior de boier și nu se mai putea întoarce în căscioara din mahalaua Iancului, care se mai dârăpănase în timpul celor din urmă șase ani, de când mumă-sa rămăsese văduvă.

Nu împlinise încă vârsta de unsprezece ani, când a luat bursa dela liceul sf. Sava, mai petrecuse șase ani în străinătate și pierduse deprinderea de a trăi în casă cu ferestre mici, cu tavanul scund și muruită pe jos. A tras dar, cum se cuvenea unui tânăr cu pozițiunea lui, la oțel.

Muma lui însă tot mumă îi rămânea : ziua următoare s'a gătit, a oprit o birjă și s'a dus s'o vadă.

Era dator s'o facă aceasta.

E însă mare lucru învățatul din copilărie.

N'a stat nici un sfert din ceasul pentru care venise și a și început să-și facă planul, cum are s'o repare casa și cum are s'o împrejmuiască. Ba a rămas și de prânz și după prânz s'a dus cu mumă-sa la țata Marghioala, în mahalaua Oborului, unde irate-său Duțu avea o mică rotărie, iar văru-său Tudor era tovarăș la o băcănie.

S'a dus și s'a încurcat.

Șease ani sunt o bună bucată de viață și șease ani se împlineau peste câteva luni de când ei nu se văzuseră : cum, Doamne, să nu se încurce ? Ici un sfert de ceas, colo altul și încă unul : nici nu simți, când te apucă seara. Apoi dacă e vorba, nici nevastă, nici copii, nici treburi de vre-un mare zor nu-l așteptau acasă și tare era bine pe acolo pela Obor, unde și petrecuse copilăria.

Ce păcat, că nu mai putea să trăiască în

lumea aceasta, unde toți îl întâmpinau râzând cu bucurie, toți îi vorbeau cu inima deschisă, toți umblau în voile lui, toți se făliau cu el, încât până seara întreagă mahalaua știa, că s'a întors fratele lui Duțu și vărul lui Tudor delă Paris ?

Nimeni însă nu-l putea opri de a se întoarce cât mai des în ea.

Așa zicea Voicu, când se întorcea la otel.

Ziua următoare Voicu a început să bată pe la ușile miniștrilor și mult are să a lerge cine a pomit odată în calea aceasta, mai ales când nu-i purtat de cineva, care are iarba fiarelor, ca să-i și deschidă ușile, la care bate. Iși închipuise Voicu, că toți miniștrii au să se sperie, când vor afla, că el e Voicu Dicu, care a luat premiul întâiu în toate clasele și se întoarce acum cu diplomă în țară : miniștrii însă nici că-l știau cine e.

Iară el venise în postul Paștilor anume pentrucă era în ajunul campaniei și ținea să nu se plămbe, ci să-și înceapă cât mai curând lucrarea. Văzând însă că degeaba umblă pela ministere, a început să caute

vre-un antreprenor, care știe să-i prețuiască cunoștințele, priceperea și hărnicia.

Una după alta au trecut dar zilele, ba trecut-au și săptămânile, fără ca Voicu să mai fi putut trece pela Obor.

Și e mai greu lucru să fii mamă, să-ți știi feciorul în apropiere și să-l aștepti în zădar și azi, și mâine, când ai mare zor de el.

Se nimerise, așa-i soarta, că rotăria lui Duțu, se afla tocmai peste drum de dogăria Ciungu, care nu era om sărac și avea trei fete și doi băieți.

Cât pentru băieți, ei nu-l supărau pe Duțu, dar între fete era una, cea mijlocie, Uța, care nu-i lăsa lui Duțu nici o zi ticnită. De! Fată, n'ai ce să-i faci, dacă el era, ce-i drept cu vre-o zece ani mai mare decât dânsa, dar voinic chipeș și voios. Nu putea să nu-l vadă, când îi era meneu în față, iar el ar fi văzut-o de ori și unde, căci mult era nostimă și nerăbdătoare de a-l vedea c'o vede.

Ciungu însă, Ciungu își pendea sărita când o vedea pe Uța stând de vorbă cu

pârlitul acela, care face trei roate într'o săptămână și vinde două în trei. Nu de nașul unui asemenea om era Uța, care mai avea și zestre de două sute de galbeni. Uța însă nu se uita la roate, ci la ochii și la mustața lui Duțu; de aceea, certată, necertată, mai pe față, mai pe furis, ea stetea de vorbă cu Duțu, de câte ori numai putea.

Ce păcat era adică, dacă stetea de vorbă cu el?

Trecuseră doi ani și mai bine la mijloc, și Uța, care nu-și făcea inimă rea când tatăl ei o certa, nu s'ar fi simțit nenorocită dacă ar mai fi trecut alți doi tot așa.

Acum însă, de când cu întoarcetea lui Voicu dela Paris, Ciungu nu-și mai certa fata, ba stătea și el de vorbă cu Duțu.

Ce-i drept, mai multe roate nici nu făcea, nici nu vindea vecinul de peste drum, dar avea frate arhitect și un om harnic ca dânsul frumoasă rotărie își putea face, dacă avea un capital de două sute de galbeni și ceva credit pe deasupra.

Mare lucru ar fi fost, dacă acum, până în Paști, ar mai fi trecut Voicu pe la frate-

său, ba ar fi stat, așa ca din întâmplare, de vorbă și cu vecinul de peste drum. Așa de-dea cu socoteala bătrâna, care avea o deosebită slăbiciune pentru Uța.

Voicu însă uitase, par'că, pe ai săi.

„Să te duci, maică, — îi zise ea în cele din urmă lui Duțu, — să vezi ce e cu el“

Duțu ținea mult la Voicu, care era cu cinci ani mai mic de cât dânsul; acum însă era supărat pe el.

„Eu nu mă duc, — răspunse dar, — dacă nu vine el. El știe unde are să ne găsească; eu însă n'am mai umblat pe la oțeluri și te pomenești, c'o să-i fie boierului rușine, că are frate ca mine“.

Bătrâna era foarte mâhnită, căci ținea la Duțu, dar Voicu era mulțumirea sufletului ei și se simțea lovită ea însăși, când el era grăit de rău. Ori și ce ar fi făcut Voicu era bine făcut și ea nu era în stare să-l judece.

Și avea dreptate bătrâna.

Două zile în urmă Voicu a venit să-i spună, că s'a învoit, în sfârșit, cu un antreprenor, care-i dă patru sute de lei pe

lună și parte la câștig, și s'a mutat de la otel în strada Fântâni, unde au trei binale. El însă optase birja, fiindcă era grăbit: trebuia acum să se pună pe lucru pentru ca să arate, că poate și să-și facă renumea, care e cel mai bun capital.

Era dar foarte strâmtorat, când muma-sa îi zise să dea drumul birjei și să treacă și pe la frate-său.

„Trebuie, maică, — îi zise ea. — Ți-e frate și are să se mănhească, dacă află, c'ai fost pe la mine și n'ai trecut și pe la el“.

„Ei, — răspunse Voicu, — tocmai pentru că mi-e frate și nu om străin, are să-i treacă supărarea, dacă îi vei spune că eram grăbit și nu știu unde-mi stă capul“.

Nu-i rămânea bătrânei decât să-i spună fără înconjur că mai e la mijloc și fața vecinului de peste drum.

Voicu se uită lung la muma-sa.

Dac'ar fi avut timp de a se gândi și ar mai fi cunoscut-o și pe Uța, ele-ar fi înțeles toate. Grăbit însă, cum era, el nu putea să înțeleagă din puținele vorbe ale

mumei sale de cât că Mitocanu de pește drum crede, că lumea se sperie de două sute de galbeni, pe cari îi dă drept zestre fetei sale, iar Duțu e destul de prost, ca să aiaze după o fată, pe care nu vor să i-o dea.

„Cu atât mai vârtos nu mă duc, — grăi el îndărătnic. Auzi D-ta! Dacă nu m'ar avea frate pe mine, nu i-ar da fata! și lui nu îi roșesc obrajii? — El tot e gata s'o ia? — Sunt destule fete în București; un om ca Duțu poate să aleagă și dintre cele cu zestre mai bună“.

„Dar dacă numai asta-i place?“

„Ași! — prostii! — grăi Voicu. — S'a trezit de mult vorba, că numai una îi place omului. Par'că nu sunt om și eu? Una-ți place azi și alta mâine; femeie să fie!“

„Vorbești și tu ca toți oamenii cărora nu le-a plăcut încă nici una, — întâmpină bătrâna zâmbind: n'are decât să-ți cadă una tronc la inimă, nesuferite au să-ți fie toate celelalte“.

Ce prostie! Par'că într'o femeie se rezămă lumea?

Dar Voicu era grăbit și nu mai putea să înugească vorba.

Om slab de fire, el luă pe muma-sa în birjă, ca să meargă împreună la Duțu.

Se mustra c'o face, dar o făcea ca să scape.

Când birja s'a oprit în fața rotăriei, Duțu ar fi voit să-și tragă câteva palme. Il vedea pe frate-său, că nu e în apele lui și le înțelegea toate: prea mare era nedreptatea, pe care i-o făcuse!

Vecinul de peste drum se răsfăța în fața dogăriei pline de fel de fel de găleți, ciubere și putini și se simți crescut cu o palmă, când Voicu ridică pălăria și-l salută ca pe un om, cu care vrei să legi o vorbă de alta.

Duțu era topit, umilit ca cel mai nemeșnic dintre toți muritorii; nu-i rămânea însă de cât să treacă șoseaua și să-și prezinte fratele.

N'ar fi fost Ciungu omul care era, dacă n'ar fi văzut, că și la dreapta și la stânga și peste drum toți stăteau cu gurile căscate și se uitau ca la o minune. De! — Mai

rar dogarii ca Ciungu și încă mai rar rotării, cari au frate ca Voicu — și, la urma urmelor, fiecare-și zicea în gândul lui: „Asta e dintr'ai noștri!”

Ciungu era, ce-i drept, mitocan, dar știa ce se cuvine: cu oameni ca Voicu nu stai de vorbă în uliță; îl pofti deci pe vecinul său de peste drum dimpreună cu fratele său, și cu muma sa în casă — la o dulceață servită pe tavă de argint și la o cafea turnată în cești înflorite.

La asta nu se așteptase Voicu: n'avea însă încotro; a intrat odată în horă și nu-i rămânea decât să joace. Mult ar fi dat însă, dac'ar fi putut să scape cât mai curând și, strâmtorat cum era, se simția grozav de stângaciu — mai ales când trebui să dea față și cu muma fetei.

De odată însă el se desmetici, — adică drept vorbind își pierdu și puțină stăpânire de sine ce-i mai rămăsese.

Uta, o fată ca de vre-o optsprezece ani, cam înaltă și plină la obraji, mai mult smeadă de cât oacheșă, cu un zâmbet de copil răsfățat în ochi și împrejurul gurii și

curată și fragedă ca mărgăritarele stropite de roua dimineții, intră cu tava de dulceturi și se duse mai întâiu la bătrâna.

Pe când bătrâna lua tacticos și bătrânește dulceața, ochii ei se furișau hoștește la Voicu, care uitase, că mai sunt și alții de față și se pierduse în privirea ei. Nu! Așa fete nu văzuse el, pe unde umb'lase.

De la bătrâna, Uța trecu la Voicu.

Tava îi tremura în mână, însă nu de emoțiune, ci fiindcă îi era greu să-și stăpânească râsul. Și-l stăpânia nu-i vorbă, dar ochii ei și gropițele din obrazii ei se mișcau cu neastâmpăr: îi venia să arunce tava cât colo, să sară la Voicu, să-l apuce și să-l sărute. N'a făcut-o, dar s'a uitat odată drept și deschis în ochii lui, în cât Voicu se simți parc'ar ști-o de copilă mică, parcă ar fi purtat-o în brațe, și nu-și mai putea stăpâni râsul.

„De! — acum îl înțeleg și eu pe Duțu“, — grăi el cu inima deschisă, ca și când în casa aceasta ar fi crescut.

Duțu era foarte supărat, iar bătrâna se uita mirată la fiul său.

Nu! Prea o luase repede!

Așa zicea și Ciungu în gândul lui.

Erau strâmtorați cu toții de nu mai știau cum să iasă din încurcătura aceasta.

„Doamne! — grăi Uța cuprinsă de neastâmpăr. — Ce să mai umblăm cu mofturi? Par'că nu știm cu toții, care dintre noi ce gândește -“

Ea-și acoperi apoi fața cu amândouă mâinile și începu să plângă.

Așa sunt femeile: acum râd ca niște nebune și, cât bați în palme, încep, te miri de ce, să plângă.

Bătrânele amândouă, deși foarte voioase, începură să plângă și ele.

„Ei, lăsați acum plânsul, că nu se prăpădește lumea, — grăi Ciungu supărat: îi mai dau o sută de galbeni pe deasupra; să fie trei!“

„Ia lasă galbenii, — întâmpină Duțu desghetat. — Par'că n'am fi putut noi face lucru acesta și acum doi ani!“

„Ba să nu-i lase, — grăi Uța, — că ne trebuie și nouă. De ce adică să fim noi săraci și

ei să se uite peste drum par'că n'am fi tot oameni ca dânșii ?“

Ce mai puteai să zici ?

Dacă e vorba, Voicu era acela care (dăduse lucrurile fără încunjur pe față și după el se luase Uța, iar celor-lalți nu le mai rămânea de cât să-și deschidă și ei inimile.

Voicu găsia ceva frumos în această lipsă de sfială și peste două zile iar a găsit un sfert de ceas, ca să treacă pe la Obor : prea îi era nesuferită lumea, în care trăia, și i se deschidea inima când se întorcea aici.

După Paști s'a făcut nunta, iar după nuntă au urmat zilele albe cu Dumineci petrecute pe la grădina lui Eriad, pe la Teiu pe la Panteimon, pe la Băneasa, pe la Herestrău.

Voicu nu putea să lipsească nici odată. El îi făcuse, la urma urmelor, bărbat și nevastă și nu se putea lipsi de mulțumirea de a-i vedea ce bine trăesc ; iară Uții nu iar fi priit nimic, dacă n'ar fi fost de față și Voicu.

Peste săptămână el stetea de dimineata până seara cu zidarii, cu du'gherii și cu țir-

ganii saiahori, serile, obosit se culca cum se zice, de odată cu găinile, iar Duminicile și zilele de sărbători alerga la Obor: se făcuse de nu-l mai cunoșteau prietenii pe cari nu-i mai vedea de cât din întâmplare și pierduse în câți-va ani toată poleiala, pe care i-o dăduse Parisul în timp de aproape șase ani.

Toate au însă sfârșitul lor firesc.

Mai spre iarnă, tocmai când arhitecții au destul timp de plimbare, Voicu nu mai avea ce să caute pe la Obor. Luase Duțu obiceiul de a ieși numai cu nevasta, fără, — Uța nu putea să iasă.

De sărbători au avut bucurie la casă; după sărbători au tras un chef de botez, — și apoi frații nu se mai vedeau decât, vorba Românului, din Paști în Paști.

Voicu luase peste vară câteva zidiri la țară, unde alți arhitecți cu obrazul mai subțire nu bucurosi mergeau; iară Duțu lucra cu trei calfe, mai ținea și doi ucenici și nu putea să lase rotăria. Ei însă tot frați erau și nu-l ierta firea pe Voicu să nu vie la Obor, când se nimereau câte două sărbători una după alta.

Aşa au şi rămas lucrurile : avea fie-care treburile lui şi, în vremea ce Duţu umplea magazia de roate şi Uţa umplea casa de copii, Voicu îşi cumpărase loc şi aduna material, ca să-şi zidească casă, sus în Dealul Spirii.

Mare chef au tras apoi, când Voicu a ajuns să-şi sfintească casa.

Erau adunaţi cu toţii : bătrâna cu feciorul ei Duţu şi cu nora ei Uţa, Ciungu cu nevastă-sa, cu fetele şi nurorile, cu feciorii şi cu ginerii săi, Tudor cu nevasta şi peste toţi o droaie de copii, — tot unul mai mic de cât cel-alt.

Uţa era cu toate acestea posomorâtă.

Prea era mare şi largă şi frumoasă, prea boierească casa lui Voicu : aşa numai pentru sine nu şi-o zidise omul şi Uţa, femeie prevăzătoare şi mună a patru copii, dedea cu socoteală, că mai curând ori mai târziu o să fie şi o stăpână în casa aceasta. Vre-o cocoană năzuroasă, care nici că se mai uită la rudele soţului său.

I se închidea inima, când se gândea la aceasta.

Și totuși — păcat de așa casă să trăiești singur cuc în ea.

Mai întâiu Ciungu, care era cel mai bătrân dintre dânșii și știa mai bine de cât toți ceilalți ce mare lucru e să ai oameni aleși între nemoteniile tale, a închinat paharul — în sănătatea viitoarei.

Apoi și-a dat și bătrâna focul pe față, mărturisind, că atâta dorință mai are și ea în lumea aceasta.

Duțu n'a zis nimic, dar și-a mângâat copilășii și a cuprins-o pe Uța cu brațul, apoi s'a uitat în ochii fratelui său ca și când ar fi voit să zică: Nu e pe lumea aceasta mai frumos dar de la Dumnezeu!

Voicu râdea în el.

De ce oare și-ar fi zidit casa, dacă nu acesta i-ar fi fost gândul?

Râdea și Uța, dar râdea de dânșii.

Iară Uța, muiere cu gura rea, s'ar fi simțit umilită, dacă n'ar fi spus fără de încunjur ceeace gândia.

„Vorbiți și voi ca al din poveste, care și-a dorit să fie împărat, — grăi dânșii. — Asta nu e om, care-și ia nevastă. Vă pomeniți,

că-l a pe el una, care-l face să ne închidă ușa înaintea nasu'ui”.

Erau grăite în glumă vorbele acestea. Voicu se simția cu toate acestea atins de ele.

Nu unul dintre cunoscuții lui, ajuns odată ceva mai în capul mesei, nu mai voia să știe de rudele sale, ba se sfia până chiar și de părinții săi. El disprețuia pe asemenea oameni, iar acum Uța, pe care o socotea femeie cu judecată, îl puneă în rând cu dânșii.

„Imi pare rău, — zise el mähnit — că nici acum nu mă cunoști? Eu n'asi putea să trăiesc cu o femeie, care n'ar ținea și la voi”.

Uța se uită zămbind la el. Nu se 'ndoia, că el așa simte cum vorbește; nu putea însă nici el să știe, cum are să simtă după ce va fi prins vre-o slăbiciune — și era om făcut să aibă mari slăbiciuni.

Asta și-o mărturisia și Voicu și de aceea era foarte fricos.

Când începuse a-și aduna material pentru casă, el era hotărât să se însoare îndată ce-și va fi zidit casa. Ii era urâtă singurătatea și nu e lucru mai ușor de cât să te însori,

după ce ai o carieră bună și ți-ai mai adunat și avere, ca să poți alege după plăcere.

Casa era însă sfințită și el nici măcar alegerea nu și-o făcuse.

Erau multe, cari îi plăceau și multe dintre acestea s'ar fi simțit fericite, dacă el le-ar fi cerut mâna, fiindcă, deși cam rustic, el era om deștept, voios, cu foarte bună reputațiune și simpatic. Idealul lui era însă o femeie frumoasă și curată, deșteaptă și săracă, un fel de Uță, pentru care căsătoria cu dânsul ar fi fost un mare noroc; iar ochii lui se opriau asupra femeilor frumoase și elegante, fete din familii mai întărite, unele cu zestre mai mare de cât averea lui, și nu-i era nimic mai urât de cât bărbatul, care, căsătorindu-se, intră slugă la stăpân.

A trecut dar anul și-au mai trecut și alți ani și Voicu a început să simtă, că e mai greu să-ți alegi nevastă de cât să-ți zidești casă.

Voicu, cel mai mare dintre băieții lui Duțu, intrase în școala comercială, iară Voicu, fratele lui Duțu, trăia tot singur cuc în casele din Dealu-Spirii, care nu mai erau nouă.

Și nu numai casele se învechesc ; se cam învechise și stăpânul lor, care se uita din zi în zi mai îngrijat la perii cărunți de pe tâmplele lui.

De om tocmai tânăr nu prea era și, neînșurat, omul, care nu mai e tânăr, se simte totdeauna mai bătrân decum în adevăr e.

Lasă că cei mai mulți dintre prietenii lui de odinioară erau de mult oameni cu rost și cu copii mari, iar prietenii lui de acum erau cu câte zece ani mai tineri decât dânsul se sporau însă din zi în zi și fetele, care îi plăceau, dar nu se mai uitau la dânsul. Ajunsese în cele din urmă, că nu mai credea, ca vre una să-l iea și pe el.

Nici că se putea altfel !

Pe stradă, pe la binale și prin birturi, nu poate nimeni să-și găsească nevastă ; iar prin casele oamenilor nu intra Voicu.

Nu i-ar fi rămas dar, decât să primească ajutorul cocoanei Firichii din Calea Moșilor, care trecea foarte adeseori pe la bătrâna și avea pe fiecare deget mai multe, și mai tinere și mai potrivite la vârstă, tot una și una, cari iar fi luat buțuros ; el însă des-

prețuia pe oamenii, cari nu-și aleg ei înșiși nevasta și nu voia să stea de vorbă cu cocoana Firica, ba nici că voia să vadă portretele, pe cari ea le lăsa din când în când la bătrâna.

Un singur lucru îl mai muia pe Voicu; perii cei cărunți, cari se făceau din zi în zi mai deși.

Când se gândia la aceștia, el tot se uita fie chiar și numai din curiozitate, la portretele cocoanei Firichii.

„Ui-te! — îi zise într'una din zile bătrâna, scoțând la iveală un portret, — de ce adică n'ai lua-o pe aceasta? — Ce boboc de fată! — Familie bună... zestre de opt mii de galbeni...”

Voicu se uită cu un fel de jale la portret.

O cunoștea, așa de pe stradă, cum atât de multe îi erau cunoscute: era Olga, fiica cofetarului Bondoc. Adevărat boboc de fată, dar una dintre multele, cari nu se mai uitau la dânsul.

„Bine, mamă, — grăi dânsul, — și dăta m'ai lăsa s'o iau pe asta?”

„Adică de ce să n'o iai? — răspunse bă-

brâna. — Nu ți-e destul de tânără, destul de frumoasă? — N'are destulă zestre?“

„Ba mi-e prea tânără și prea frumoasă pentru zestrea ce-o are, — zise el. — Nu vezi d-ta, că asta e o mofturoasă, care nici nu se uită la oameni ca mine?“

Bătrâna se uită adânc jignită la el.

„S'ar simți, — grăi dânsa, — foarte fericită, dac'ar găsi un bărbat ca tine. Nu de geaba au trimis-o pe cucoana Firica la mine“.

„Ași! — întâmpină el, — au trimis-o părinții, cari umblă să scape cât mai curând de ea și-i caută, ca oameni cu minte, un bărbat mai așezat. Asta este dintre femeile, cari își cheltuesc zestrea îndoit și te fac în fiecare zi să simți, că ți-au adus-o și, dacă m'ar lua, ar face-o numai pentru ca să scape de părinții ei. Apoi vorba Uței, chiar dintru început v'ar trânti ușa în nas!“

Obrajii bătrânei se umplură de sânge.

„Asta e, vezi, asta! — strigă ea cătrănită. — De mult ai fi tu însurat, dacă nu te-ai uita în gura Uței. Cauți mereu și nu găsești, fiindcă ai voi să iai nu numai pen-

tru tine, ci tot odată și pentru noi. Apoi asta n'o găsești nici într'o mie, nici între zece mii : ori e de seama ta și nu mai e de a noastră, ori e de a noastră și nu mai e de a ta ; amândouă nu sunt cu putință“.

„Dacă ții la mine, — grăi Voicu — trebuie să ții și la voi“.

„Vorbești și tu par'c'ai fi Uța, — răspunse bătrâna : — de unde să ție, dacă nu te cunoaște ? Stăi, așteaptă, rabdă : asta vine cu timpul“.

„Nu ! — zise el cu toată hotărârea, — eu nu pot să fac cecece e împotriva firii mele !“

Vorba e numai, că hotărârile unui om, care a ajuns să nu-și mai poată număra perii cărunți, foarte ușor se schimbă, când e la mijloc vre-o femeie, care e și tânără și frumoasă.

Cocoana Firica, femeie trăită în lume, nu voia să-l siluiască pe Voicu. O încercare însă nu putea să-i strice. Goreanu, unul dintre prietenii lui Voicu, luase de curând în căsătorie pe o verișoară a Olgăi ; ce ar

fi fost adică, dacă s'ar fi întâlnit ca din întâmplare, la Goreanu?

Cocoana Firica își dedea parola de onoare, că are să pună lucrurile la cale astfel încât chiar nici nevasta lui Goreanu să nu bănuiască nimic.

Vorba era numai, că e greu de tot să poțtești la casa ta o fată și un flăcău, fără ca să bănuiești nimic și încă mai greu e, ca un om de curând căsătorit să știe ceva, ce n'are să afle și nevasta lui.

Cocoana Firica puse lucrurile la cale așa, ca Olga să vie, după amiazi, cu lucrul la prietena ei și să rămâie și la masă, iar d-l Goreanu să-l aducă apoi și pe Voicu, ca din întâmplare, la masă.

Goreanu însă nu putea să aducă la masă un prieten, pe care nevastă-sa nu-l cunoștea încă, fără ca să spună o vorbă, iar pe nevasta lui n'o răbda firea să nu-i spună verișoarei, că are să fie Voicu la masă.

Olga nu-l cunoștea pe Voicu, dar îl știa de la muma ei, care vorbise despre dânsul, ba-i arătase chiar și portretul lui.

„Nu mă duc!“ zise ea foarte hotărâtă.

Hotărârile unei fete trecute abia de șaptesprezece ani sunt însă tot ca ale flăcăilor cu peri cărunți.

Mai ales, după ce verișoara ei a încredințat-o că Voicu nu bănuleşte nimic, Olga s'a dus din curiozitate femeiască, — așa zicea dânsa.

Și tocmai fiindcă era curioasă, Olga era nerăbdătoare, cuprinsă de un fel de fierbințeli.

Voicu chiar mai mult decât dânsa.

Ii părea rău, că s'a lăsat să fie tras în incurcătura aceasta. Se simțea, par'c'a luat asupra sa o sarcină grozav de grea și e legat pe vecie din clipa, în care a luat înțelegerea cu prietenul său. Viind deci la Goreanu, el se mângâia cu gândul, că încercarea o să rămâie zadarnică.

Tot e mai bine să stai singur decât să-ți legi viața de toanele unei femei, care nu e, la urma urmelor, pentru tine!

Cu totul altfel i se prezentau lucrurile, după ce s'a văzut față în față cu ea.

Nu era sărmanul obișnuit să vadă femeile atât de aproape și nu fusese în viața lui

atât de înaintat, ca acum, spre căsătorie. Prea era nostimă: ar fi fost în stare s'o ia chiar și fără de voia ei!

Vorba e numai, că Olga nu se uita la el. Șenpoaică neastâmpărată alte dăți, acum era înțepată și scurtă la vorbă: voia, parc'că să-i arate, că nici că vrea să știe de oameni ca dânsul.

Iară Voicu nu era omul, care știe să se apropie de femeile tinere și să le deschidă inima: tot înțepat și scurt la vorbă era și ei. Se îndărătnicise omul și parc'ar fi fost în stare să-i zică: Lac să fie, că broaște sunt destule.

Și totuși!

Fetele tinere se simt foarte măgulite, înălțate oarecum în gândul lor, când știu că un om mai matur și mai așezat are slăbiciune de ele și n'avea Olga decât să se uite la dânsul, pentru ca să vadă, că el a venit anume ca s'o vadă.

Era foarte greu să-i ții la un loc pe amândoi și te așteptai în toată clipa să-i vezi luându-se la ceartă; d-l și d-na Gorea-

nu se uitau cu toate aceste rîzînd unul la altul.

„Să-i lăsăm singuri!“ — șopti ea după masă și ieși, ca să vadă de treburile casei.

Lui Goreanu îi plăcea ideia.

„Să mă ierți“, — zise el peste puțin și se duse după nevastă-sa.

Voicu era foarte strîmtorat. Olga însă, care îi vedea strîmtoarea, se simțea oare cum în largul ei, parc'că l-ar fi prins și ar putea să facă tot ceea ce voia cu dînsul.

Ea rămase cîtva timp tăcută, așteptînd să vadă ce va zice el. Văzînd apoi, că el nu zice nimic, ea își ridică ochii și se uită drept în ochii lui.

Voicu se uită și el drept în ochii ei — și parc'că le venea amîndorura să rîdă.

Dac'ar fi fost Uța la mijloc, ea ar fi zis „Ce să mai umblăm cu mofturi?“ Olga era însă mai mofturoasă; ea ar fi voit, ca el să se aproprie de dînsa și să-i zică ceva și fiindcă el nu se apropia și nu zicea nimic, ea îi întoarse mîhnită spatele și se uită pe fereastră. Ii venea să plîngă și îi era

rușine; ar fi voit să răcnească și nu-i șe-dea bine.

El se apropie sfiicios de dânsa.

„Domnișoară, — grăi apoi încet — n'ai de ce să te șuperi pe mine. Eu n'am înțeles lucrurile așa, dar verișoara d-tale vrea să-și facă o jucărie cu noi“.

„Ce vrei d-ta cu mine?“ — răspunse ea, uitându-se iar în ochii lui.

El apucă, fără ca să-și dea seamă, mâna ei și e lucru mare să ți mână ta în mâna ei.

„Nu mai vreau, — zise, — decât ceea ce vrei și d-ta. Ași fi foarte fericit, dacă ai voi ceea ce doresc eu, dar înțeleg, că e lucru foarte greu. Sunt cam bătrân.

„Ba nu ești, — răspunse ea îndărătnică, — dar d-ta nu mă cunoști; eu sunt sburdalnică, caprițioasă și nu te cunosc. Mi-e oarecum frică de d-ta“.

„Nu, — zise el râzând, — frică nu poate să-i fie de mine nimănui“.

Și deodată par'că se răsturnară toate lucrurile: acum se simțea el în largul lui,

încât o prinsese par'că și putea să facă tot ceea ce voia cu dânsa.

„O să ne cunoaștem mai bine, — zise el și, tot fără ca să-și dea seama, luă mâna ei în amândouă mâinile lui, se uită drept în ochii ei deschiși, apoi îi atinse puțin obrazul și o mângâie ca pe un copil.

Ea se ridică oarecum speriată și așa, depărtați unul de altul, îi găsi d-l Goreanu când se întoarse.

Vedea, că s'au schimbat lucrurile, dar nu putea să-și dea seama ce s'a petrecut între Voicu și Olga, care era supărată, de-i venea să plângă.

Văzându-l pe Voicu sfios, ea-l luase drept un om blajin, cu care poate să facă tot ceea ce voiește. Nu era dar cătuși de puțin supărată, când a rămas singură cu el; își închipuia, că are să se joace cu el ca șoarecele cu pisica. Era însă prea tânără pentru asemenea joc, el o luase prea serios și lucrurile au ieșit cu totul altfel. Ar fi voit deci să mai stea cu el pentru ca s'o poată cârmi și era supărată, că aceasta nu

mai e cu putință și el rămâne cu impresiunea, pe care o primise.

Nici că era bună impresiunea aceasta. Prea iute se petrecuseră lucrurile.

După ce atâta timp își făcuse planuri de căsătorie, Voicu se înfipsese încetul cu încetul în gândul că e foarte greu să câștigi o femeie. Olga i-a părut dar femeie admirabilă, de care nu îndrăznea să se apropie, numai însă câtă vreme ea a fost rece, scurtă la vorbă, oarecum neapropiată; acum vedea într'însa pe copila ușuratică ce se arunca orbiș în brațele celui dintâi venit, numai ca să scape de disciplina părintească și să poată trăi mai liber.

Erau toate stricate: acesta era simțământul, de care erau cuprinși cu toții în clipa despărțirii.

Abia seara, când se află singur, a mai început Voicu să se răsgândească.

Copilă ușuratică? — Da! Însă tare drăguță! Păcat! Putea așa simția el, să facă tot cecece voia cu dânsa și e foarte greu să

găsești o femeie, cu care poți face tot ce-
eace vrei.

S'ar fi bucurat, la urma urmelor, dacă
ar fi putut să mai stea singur cu dânsa, ca
s'o cunoască mai bine.

S'ar fi bucurat, dar nu era omul care
știe să pună la cale o întâlnire.

Tot Cocoana Firica trebuia să-i vie în-
tr'ajutor, — un lucru, pe care foarte bu-
curos îl făcea.

Cocoana Firica ținea însă, ca ale'gătura
să nu-i fie de geaba: l-a purtat dar pe
Voicu cu vorba de azi pe mâine, până ce
n'a putut să-l ia cu frumosul, ca să-l ducă
drept la casa viitorilor săi soți, ceea ce era
de o potrivă cu pețirea.

Nu era Voicu hotărât s'o facă, dar a
făcut-o din slăbiciune omenească, iar după
ce a făcut-o se simțea angajat și nu se mai
putea întoarce. Astfel s'a pomenit fără de
voia lui legat, de nu se mai putea mișca.
Ce-i drept mâna Domnișoarei Olga n'o ce-
ruse, dar, vorba Uței, știa fiecare dintre
dânșii ce vor ceilalți, era foarte bine primit
la casa lui Bondoc și Olga, copila cea ușu-

ratică, putea să facă tot ceea ce voiește cu dânsul: celelalte se înțelegeau de sine.

O singură greutate mai era la mijloc: Doamna Bondoc, care era cocoană și Domnișoara Olga, care crescuse în „pension” cu fete din „case bune”, țineau, ca muma lui Voicu să nu fie poftită la logodnă. La nuntă da, — ziceau ele, dar nu și la logodnă. Țineau ca logodna să se facă fără de sgomot.

Voicu s'a învoit, ca să scape de greutatea aceasta.

Ii era foarte greu s'o facă, dar a făcut-o.

Logodna nu era de loc fără sgomot. Venise, din contra, multă lume la ea și dansul s'a urmat până în zori de zi.

Voicu se simția singur, părăsit, nebăgat în seamă, afară din cale strămtorat în mijlocul acestei lumi străine pentru dânsul; se mângâia însă cu gândul, că la nuntă îi va avea și pe ai săi împrejurul său.

Se mângâia; din când în când însă tot sângele îi năvălia spre obraji; se gândia cum ar fi primită în mijlocul acestei societăți muma lui și Uța, la care atât de mult

ținea și-i era rușine de pozițiunea falsă, în care intrase.

Cine era, la urma urmelor, acest Bondoc? Cine era Doamna Bondoc? Cine erau toate aceste cocoane gătite și sulemenite!

Și totuși câteva zile în urmă, când Doamna Bondoc a scăpat vorbă, că ar fi mai bine, dacă el nu și-ar pofti pe ai săi nici la nuntă, el n'a fost în stare să-i aducă aminte, că vorba era ca să-i poftească. Era hotărât să se retragă și trei zile nici n'a mai dat pe la casa lui Bondoc. A patra zi a trecut însă pe la mumă-sa, ca să-i spună, că el nu se poate hotărâ, iar de la bătrâna nu s'a mai întors acasă la el, ci la Bondoc.

Era cuprins de simțământul, că intră rob, dar altfel nu putea să facă și peste câteva zile Uța știa, că Voicu n'are s'o poftească nici la nuntă.

„Nu, — zise ea îndârjită, — lucrul acesta n'are să se facă. Am să mă duc și nepoftită! Nu vezi tu, c'au făcut o păpușă din el? Dacă se lasă acum să-l poarte de nas, jucăria lor are să fie toată viața lui, —

Duțule! — adăugă ea aprinsă, — adu-ți aminte de ajutorul, pe care ți l-a dat el, când erai să te însori: trebuie să-l ajuți și tu pe dânsul!”

„Cum, păcatele mele, să-l ajut? — răspunse Duțu. — Dacă e slab, eu nu pot face om din el. Așa a fost și așa și are să rămână toată viața lui!”

Trebuia cu toate acestea să facă ceva, dacă voia să mai aibă traiu bun cu Uța, care nu era deprinsă a suferi să nu i se facă voile. Nu de geaba era el fratele lui Voicu: trebuia să facă tot ceea ce-i spune nevasta, când era să scape pe fratele său de sub stăpânirea viitoareii lui neveste.

„E, — zicea Uța, — rușine pentru un bărbat să se lase, ca nevestă-sa să-l poarte de nas!”

Duțu se uită lung la ea.

„Tocmai de aceea, — răspunse el zâmbind, — n'am să mă amestec în aceasta: n'o să stric eu norocul fratelui meu, numai ca să fac chefurile tale.

„Auzi ? Să-i strici norocul ? — grăi Uța.
— Vai de așa noroc !”

De geaba, cu Uța nu putea Duțu s'o scoată la capăt.

Ca să scape de gura ei, Duminecă înainte de amiază el s'a gătit și s'a dus la Bondoc.

N'ar fi fost, dacă l-ar fi întrebat cineva, în stare să spună ce voiește să facă; ei însă știa ce voiește și se simțea destul de deștept, ca să se descurce.

„Ași putea, — întreabă el pe unul dintre băieții din prăvălie, — să vorbesc cu domnul Bondoc”.

Băiatul îl trimise la „cantor”, unde Bondoc își făcea socotelile de peste săptămână.

Duțu care nu mai era sărac ca odinioară și nu uita nici odată, că are frate arhitect, se duse fără de sfială, poate chiar prea îndrăzneț la fereastra comptoarului, apoi, după ce se uită pe fereastră și-l văzu pe Bondoc la masă coti, deschise ușa și intră ca la el acasă.

Bondoc se uita cam mirat la mitocanul fercheș și țanțos.

„Vin, — grăi Duțu, — ca din partea fratelui meu Voicu și așa dori să grăiesc, dacă se poate, o vorbă cu cocoana D-tale și să văd pe Coconița, mireasa fratelui meu“.

Bondoc era strâmtorat. Nu că l-ar fi supărat, poate, purtarea lui Duțu, dar îl băga în răcori gura nevestei sale, câte atât de mult ținea să n'aibă a face cu mitocănimea viitorului ei ginere. Nu-i vorba, tot un fel de mitocancă era și ea, dar se ridicase și ținea la ochii lumii, avea ambițiunea, ca nimeni să nu poată zice: Se vede, că e neam de mitocan!

Tocmai de aceea cel mai cuminte lucru era să-l scoată pe Duțu cât mai curând din prăvălie, pentru ca nu cumva băieții să prindă de veste și să bată toba cea mare.

„Sunt foarte vesel, — zise el, dar cam strâmtorat — și o să vedem, dacă nevastă-mea e acasă“.

Poftindu-l apoi să iasă pe ușa din dos și să urce scările, îl introduse chiar în salon, unde nechiemat n'avea nimeni voie să intre și-l rugă să aștepte puțin.

Rămas singur, Duțu se uită împrejurul său și examinează cu ochii mobila și tablourile din perete.

„Pân'aci, — grăi el zâmbind, — toate merg de minune: mă pomenesc, că mă oprește și la masă, numai să scape de mine“.

El se așează apoi pe canapeaua de sub oglinda cea mare.

La asta nu-l poftise Bondoc. Duțu știa însă ce voiește, era fratele lui Voicu și acolo îi era locul. Cuoana, dacă era de altă părere, n'avea decât să cheme slugile și să-l dea pe scări.

Cuoana se supără, când auzi că a venit fratele lui Voicu și că bărbatul ei l-a poftit chiar în salon. Era de părere că de asemenea oameni nu mai poți scăpa, dacă nu știi să-i ții la cuvenita depărtare. Înțelese însă și ea, că nu-i rămâne decât să-l ia cu binele și intră însoțind pe soțul ei, cu zâmbetul pe buze, în salon. Când îl văzu însă tolănit pe canapea, ea-și pierdu sărita: la atâta obrăznicie nu se aștepta.

Duțu însă nu-și pierdu sărita: ridicându-

se după canapea, se închină puțin, apoi înaintă spre dânsa și întinse mâna, ca să apuce pe a ei și s'o sărute, — după cum cerea buna cuviință.

Doamna Bondoc își dedea seama, că nu-i rămâne decât să-i dea mâna. Era însă femeie și femeie, când sunt supărate, nu prea sunt în stare să se stăpânească.

„Ce poțtești d-ta? — întrebă ea întepată și fără să-i dea mâna.

„Nici nu știu, cum să-ți spun, — răspunse el zâmbind. Am venit să Vă rog să nu ne poțtiți nici la nuntă, fiindcă n'am putea, dacă ne-ați poțti, să venim și s'ar mai supăra și frate-meu“.

„Nici nu e vorba să vă poțtim, — grăi dânsa mai potolită. D-ta știi cum e lumea: ar fi greu pentru D-voastră...“

„Prea bine, — o întrerupse el. — De când cu logodna, nu mai am traiu bun cu nevasta și cu soții; n'ași mai vrea să mă stric și cu frate-meu. Și dacă Vi-e rușine D-voastră de noi, ni-e încă mai rușine nouă de rușinea D-voastră!“

Asta trecea toate mărginile !

Obrajii Doamnei Bondoc se umplură de sânge, iar d-l Bondoc, care știa, că toate în capul lui au să se spargă, era în stare să-l apuce pe Duțu de piept, ca să-l dea pe scări.

Duțu era însă foarte mulțumit de ceea ce făcuse. El nu mai așteptă deci să fie poftit, ci se închină cu plecăciune.

„Fără supărare !“ — grăi și plecă hotărât în gândul lui să se ducă drept în Dealul Spirii, ca să-i mai spună și lui Voicu, ceea ce avea pe inimă.

La drumul jumătate însă el se opri și se întoarse acasă, la Uța lui.

La urma urmelor, cu Uța avea el să-și petreacă viața ; puțin îi păsa de toată cea lume. N'avea nici frate-său de cât să se descurce, cum va fi știind, cu Olga lui.

Asta era însă lucru cu mult mai greu.

De când se logodise, Voicu nu mai era în apele lui. Ii era mereu, ca și când toate s'ar petrece fără de voia lui ; se simțea par'că s'a dat rob pe toată viața și nu-i rămâne de cât să-și poarte lanțurile.

După prânz, când s'a dus să vadă pe Olga, n'a găsit de cât pe viitorul său socru, care era strâmtorat și nu știa, cum să-i spună cele petrecute și să-l vestească că Olga și muma ei sunt foarte supărate, afară din cale supărate.

Voicu se îmbărbătă.

„Eu cred, — zise el, — că am și eu cuvinte de a fi supărat și supărările n'au, precum se vede, să mai înceteze. Cel mai cuminte lucru e să le curmăm de pe acum: Doamna Bondoc poate să-și găsească ginere mai potrivit cu pretențiunile D-sale“.

Grăindu-le aceste, el se 'nchină și se depărtă, împăcat cu gândul, că e mai bine așa.

Da, mai bine ar fi fost, dacă n'ar fi gustat din plăcerile timpului de logodnă, dacă Olga n'ar fi fost atât de drăguță și dacă perii cărunți n'ar fi fost atât de deși pe tâmplele lui. Se deprinsese el de mult cu gândul, că are să fie stăpânit viața lui toată de Olga, care îi era din zi în zi mai lipită de suflet: de stăpânirea aceasta nu se teme. Așa din când în când însă tot se ivia în sufletul lui îndoiala: par'că tot ținea el

prea mult la Olga și Olga ținea prea puțin la dânsul. Când îndoiala aceasta se ivia în sufletul lui, îi venia să se ducă la Obor, ca să-i mulțumească lui Duțu pentru-că l-a scăpat.

Nu mai era însă în stare să meargă nicăieri, nici la Duțu, nici mai ales la Bondoc. Iară Olga ?

Sunt curioss neam de oameni femeile

Intrebată, dacă iubește ori nu pe Voicu, ea ar fi fost în stare să zică, că nu, dar îl stimează, ține la el, îl pune mai presus de alții. După ce au trecut vre-o două zile, fără ca ea să-l fi văzut, a cuprins-o un neastâmpăr, care creștea din minut în minut. Nu-și mai găsea locul, nu mai avea poftă de mâncare, nu mai putea să doarmă: se simțea cea mai nenorocită ființă de pe fața pământului.

Și atâta fată avea Bondoc, căci cei doi băieți, pe cari-i mai avea, nu erau fete.

* * *

Sâmbătă Coccoana Firica a alergat toată ziua dela Bondoc în Dealu-Spirii și din

Dealul-Spirii în mahalaua Vergului, iar Duminică după prânz Bondoc a pus caii la trăsură și s'a dus cu nevasta și cu fata să facă vizitele cuvenite, la muma lui Voicu, la fratele lui, la socrii acestuia.

Apoi era bine, — de tot bine.

